

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Projecte *NexJove*:

Vincles que connecten amb noves oportunitats

Proposta d'intervenció psicosocial per a l'enfortiment del capital social *bridging* en joves migrants extutelats a la ciutat de Barcelona

Mireia Riu i Puyal

Màster en Intervenció Psicosocial

Especialitat professional

Treball de Final de Màster

Curs 2025-2026

Tutorització per Rubén David Fernández Carrasco

Resum

Els joves migrants extutelats constitueixen un col·lectiu en situació de vulnerabilitat qualitativament diferent al de qualsevol altre grup juvenil, atès que acumulen simultàniament les condicions de ser joves, haver estat sota tutela, haver viscut un procés migratori i sense acompanyament familiar. En assolir la majoria d'edat, s'enfronten a processos d'emancipació accelerada en un context marcat per barreres documentals, laborals i d'habitatge, i amb una xarxa relacional escassa i homogènia, centrada principalment en iguals del mateix origen i en professionals institucionalitzats. D'aquesta realitat parteix el Projecte NexJove, una proposta d'intervenció psicosocial destinada a enfortir el capital social *bridging* de joves migrants extutelats a la ciutat de Barcelona. La proposta es basa en un model de mentoria grupal incorporada, a través del qual els joves s'incorporen de manera progressiva a grups comunitaris ja formats i actius en els àmbits de l'habitatge, l'economia social o la participació cultural. L'avaluació de la intervenció combina instruments quantitatius i qualitatius aplicats en tres moments per mesurar els canvis en el capital social *bridging* dels joves i la qualitat de l'experiència dels grups mentors. La proposta representa una aportació innovadora al camp de la intervenció amb aquest col·lectiu, en tant que desplaça el focus de la relació diádica cap a la comunitat com a agent de canvi, i obre línies futures de recerca sobre l'impacte mesurable de la mentoria grupal en el capital social *bridging*.

Paraules clau: capital social *bridging*, joves migrants extutelats, mentoria grupal incorporada, inclusió social, Barcelona.

Abstract

Care-leaving migrant youth constitute a group experiencing a qualitatively distinct form of vulnerability, as they simultaneously navigate the conditions of being young, having grown up in institutional care, having undergone a migration process, and having done so without family support. Upon reaching adulthood, they face accelerated emancipation processes in a context marked by administrative, labour and housing barriers, alongside a limited and homogeneous social network centred primarily on peers from the same country of origin and institutional professionals. This is the starting point of the NexJove Project, a psychosocial intervention designed to strengthen the bridging social capital of care-leaving migrant youth in the city of Barcelona. The proposal is grounded in an embedded group mentoring model, through which young people are progressively incorporated into pre-existing and active community groups in the fields of housing, social economy, and cultural participation. The evaluation combines quantitative and qualitative instruments applied at three stages to measure changes in the bridging social capital of participants and assess the quality of the experience from the mentor groups' perspective. The proposal represents an innovative contribution to the field of intervention with this population, in that it shifts the focus from the dyadic relationship towards the community as an agent of change, and opens future lines of research on the measurable impact of group mentoring on bridging social capital.

Keywords: bridging social capital, care-leaving migrant youth, embedded group mentoring, social inclusion, Barcelona.

Índex

1. Introducció.....	1
2. Contextualització de la problemàtica.....	2
2.1. Context migratori i marc normatiu.....	2
2.2. Barreres estructurals, vulnerabilitat i estigma.....	3
2.3. Xarxes relacionals en la transició a la vida adulta.....	6
3. Marc teòric.....	7
3.1. El capital social: concepte i dimensions.....	8
3.2. La dimensió territorial del capital social com a motor d'inclusió.....	10
3.3. El paper de la mentoria en la generació de capital social.....	11
4. Revisió de projectes anteriors.....	13
5. Objectius.....	15
5.1. Objectiu general.....	15
5.2. Objectius específics.....	15
6. Disseny de la intervenció.....	15
6.1. Justificació de la proposta.....	15
6.2. Col·lectius participants.....	16
6.3. Metodologia.....	17
6.4. Desenvolupament d'activitats i cronograma.....	20
6.5. Sistema d'avaluació.....	26
6.6. Recursos necessaris.....	28
7. Pressupost.....	29
8. Discussió.....	30
9. Referències.....	32
10. Annex.....	40
Annex 1: Rols i funcions jove mentoritzat i grup mentor.....	40
Annex 2: Cronograma.....	42
Annex 3: Cartell de difusió informativa del projecte destinat a joves.....	43
Annex 4: Guió entrevista semiestructurada inicial per a joves.....	45
Annex 5: Fitxa de registre d'inscripció joves.....	47
Annex 6: Fitxa de registre d'incorporació grup mentor.....	49
Annex 7: Fitxa orientativa objectius conjunts.....	52
Annex 8: Guió taller de capacitació per a grups mentors.....	54
Annex 9: Diari de camp per a l'avaluació de procés.....	55
Annex 10: Qüestionari per a joves de capital social bridging.....	57
Annex 11: Qüestionari per a grups mentors.....	62
Annex 12: Guió entrevista semiestructurada avaluació final el grup mentor.....	65
Annex 13: Taula d'objectius i indicadors.....	67
Annex 14: Declaració d'ús d'intel·ligència artificial.....	69

1. Introducció

Per la seva ubicació geogràfica, Espanya s'ha consolidat com un territori tant de trànsit com de destinació per a persones que migren de zones d'Àfrica cap a Europa. És així com Catalunya s'ha consolidat com un dels principals territoris d'arribada de joves migrants sense referents familiars, especialment a partir de l'increment de vingudes registrat des de l'any 2018 (Generalitat de Catalunya, 2022; Síndic de Greuges, 2018). Aquesta realitat ha posat en evidència les limitacions estructurals del sistema de protecció a la infància i ha requerit l'adaptació constant dels recursos d'acollida (Síndic de Greuges, 2018; FEPA, 2023).

Per tal d'atendre les necessitats i expectatives d'aquest col·lectiu, es posen en marxa diversos dispositius orientats a cobrir necessitats bàsiques, com l'habitatge, la inserció sociolaboral, el suport legal, l'atenció psicològica i la voluntat de millorar les condicions de vida pròpies i de les seves famílies (Arnal i Garcés, 2021). Tanmateix, aquestes expectatives sovint es veuen confrontades amb dificultats estructurals en el context d'acollida, especialment en el moment d'assolir la majoria d'edat, quan s'inicia un procés d'emancipació accelerada i amb escàs suport social (Stein, 2006; FEPA, 2020). En aquesta etapa, els joves han d'afrontar reptes per tal de construir un projecte de vida autònom, i tot, sovint sense disposar d'una xarxa social sòlida (García-España, 2016).

En aquest sentit, diversos estudis assenyalen que, malgrat haver estat vinculats al sistema de protecció, molts joves extutelats presenten una escassa connexió amb la comunitat local, mantenint principalment vincles amb professionals o amb iguals del mateix origen (Eriksson et al., 2018; Casado, 2022). Aquesta xarxa relacional es veu limitada per factors com la inestabilitat laboral i residencial, així com per la necessitat de prioritzar l'autonomia econòmica, fet que redueix les oportunitats de participació social i d'arrelament al territori (Arnal i Garcés, 2021; Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, 2022). A més, la presència de discursos d'odi, estereotips i pràctiques discriminatòries contribueix a dificultar la seva inclusió social i a limitar la seva participació en l'espai públic (Cabo-Isasi i García-Juanatey, 2017; Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia, 2024).

D'altra banda, tot i que l'accés a la feina esdevé una via central per a la integració, les condicions de precarietat laboral juvenil (Antón-Alonso et al., 2023) i la mobilitat associada dificulten la construcció de vincles socials estables, fet que pot derivar en situacions d'aïllament i invisibilització social (UNICEF, 2009; Torrado, 2015). Aquesta realitat posa de manifest que la inclusió social no pot limitar-se a la inserció laboral o a l'autonomia econòmica, sinó que requereix també la construcció de relacions socials significatives i la participació activa en la comunitat.

En aquest marc, el capital social emergeix com un element clau per comprendre els processos d'inclusió dels joves migrants extutelats, atès que fa referència als recursos accessibles a través de les xarxes socials i a la qualitat dels vincles que aquestes generen (Bourdieu, 1980; Putnam, 2000). El desenvolupament de relacions socials diverses i significatives pot facilitar l'accés a oportunitats, reforçar el sentiment de pertinença i contribuir al benestar personal dels joves (Mels et al., 2008; Watters, 2008).

A partir d'aquesta realitat, es dissenya la present proposta d'intervenció que comprèn la promoció de relacions socials heterogènies tant individuals com grupals per tal d'afavorir processos d'inclusió més sostenibles i integrals per als joves migrants extutelats a la ciutat de Barcelona.

2. Contextualització de la problemàtica

La presència de joves migrants sense referents familiars que han passat pel sistema de protecció s'ha consolidat com una realitat rellevant a Catalunya i al conjunt d'Espanya. En assolir la majoria d'edat, aquests joves afronten processos d'emancipació en un context concret, el qual es desglossarà a continuació.

2.1. Context migratori i marc normatiu

El territori català és zona d'arribada sostinguda i en increment de persones menors d'edat no acompanyades, fet que ha convertit, Barcelona i la seva àrea metropolitana, com a un dels principals punts de recepció d'aquest col·lectiu (Generalitat de Catalunya, 2026). Des de l'any 2018 a Catalunya, s'ha viscut un increment notori en el qual la quantitat de joves arribats sols al territori s'ha duplicat en quantitat. Des d'aleshores, les dades indiquen que el nombre de menors no acompanyats que arriben anualment es troben entre 2.000 i 3.000 casos cada any, exceptuant l'any 2020 i 2021, on els nombres van ser prop de 1.000 per any. Aquest col·lectiu està protegit i sota tutela de les autoritats locals d'arribada o establiment, per la llei aprovada per les Nacions Unides l'any 2014 (Committee on the Rights of the Child, 2005; Senovilla, 2014).

L'increment significatiu de l'arribada de persones d'entre 15 i 17 anys, especialment a partir de l'any 2018, permetia anticipar un augment progressiu del nombre de joves que sortien del sistema de protecció en assolir els 18 anys en els següents anys. En efecte, aquest fet ha comportat un increment sostingut del nombre de joves extutelats en comparació amb etapes anteriors. Aquest augment ha generat la necessitat d'ampliar i reforçar els recursos i serveis destinats a facilitar la seva autonomia i inclusió social (Síndic de Greuges, 2018; FEPA, 2023).

En el context global, l'UNICEF (2017) afirma que flux migratori actual més elevat és el de les persones menors d'edat no acompanyades, fet que es reflecteix en el sistema de protecció a la infància i l'adolescència català, on la presència de joves amb trajectòries migratòries ha adquirit un pes rellevant en els darrers anys. Segons dades recents, el 42,2% de les persones menors d'edat tutelades són migrades, és a dir, gairebé la meitat dels joves extutelats per la Direcció General de Prevenció i Protecció a la Infància i l'Adolescència (DGPPIA) han experimentat un procés migratori i resideixen lluny de les seves famílies o de figures adultes de referència (Generalitat de Catalunya, 2022; Arnal i Garcés, 2021).

Cal destacar que les raons per les quals els joves migrants inicien el seu procés migratori són diverses. El 59,9% d'ells han migrat per falta d'expectatives al seu país d'origen, un 51% ho fa per raons laborals i un 54,7% ho fa per escapar de situacions de pobresa. Les expectatives que els joves projecten en el país de destí són majoritàriament centrades en la inserció laboral i regularització de la seva situació per tal d'aconseguir una estabilitat econòmica: el 89,5% esperen trobar feina i el 52,6% busca formar-se per tal d'aconseguir oportunitats laborals (Arnal i Garcés, 2021). Disposar d'aquests objectius clars és un factor que facilita la sortida del sistema de protecció (Alonso et al., 1999), tot i això, per tal de complir amb aquestes expectatives els joves s'enfronten a un conjunt de barreres estructurals que es descriuen a continuació.

2.2. Barreres estructurals, vulnerabilitat i estigma

Destacant dades generals de joventut a Espanya, es recull que el percentatge de persones entre 18 i 30 anys emancipades al país és del 15,2% l'any 2025, el percentatge més baix des de l'inici del registre, l'any 2006 (Consejo de la Juventud de España, 2025). Paradoxalment, en un context en què l'emancipació juvenil és cada vegada més tardana i difícil, els joves extutelats han d'assolir aquesta mateixa autonomia econòmica de manera accelerada i sense el suport familiar del qual disposa la resta de la seva generació (FEPA, 2020). Tot i ser una situació prevista i treballada amb els professionals durant la tutela, no deixa de ser un canvi abrupte, desafiant i crític (Stein, 2006; Gullo et al., 2021).

En aquest escenari, els joves que al complir 18 anys surten del sistema de protecció són més propensos a viure situacions de risc com pobresa, exclusió social, falta de xarxa social i familiar, factors que són precipitants a situacions de deteriorament (FEPA, 2025), enfrontant-se a una situació social, econòmica i laboral de risc (García-España, 2016). Així doncs, les situacions de vulnerabilitat les quals viuen els joves en arribar a la majoria d'edat,

es desenvolupen a través d'una suma de barreres estructurals que es van acumulant i reforçant entre si, les quals es comentaran a continuació.

Per començar, la regularitat documental és necessària per assegurar l'abast als drets de ciutadania i és una condició fonamental per a la integració social (Arnal i Garcés, 2021). Estudis com el d'Olmos-Gómez (2020), apunten que hi ha casos de joves que han residit més de dos anys en Centres Residencials Acció Educativa (CRAE) i que arriben a la majoria d'edat sense tenir permís de residència vigent, fet que dificulta aconseguir feines regularitzades, formar-se o accedir a habitatge, accentuant la vulnerabilitat i risc d'exclusió social (Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, 2022).

La situació documental condiciona directament el seu accés al mercat laboral i, per tant, la seva capacitat per obtenir ingressos per fer front al procés d'emancipació. Tanmateix, les condicions laborals d'aquest col·lectiu són sovint precàries (Antón-Alonso et al., 2023), com s'analitza a l'estudi realitzat per Melendro (2016), on es recull que el 37,5% dels contractes dels joves extutelats són temporals i el 12,5% ni temporals ni indefinits, i el 45,5% han deixat de treballar en una feina anterior per finalització del contracte. La necessitat d'incorporar-se al mercat laboral, sovint se situa per davant de la formació, empenyent els joves a acceptar feines precàries i sense opció a promoció professional (Moreno-López i Morales-Calvo, 2017). De fet, el 55,6% dels joves han trobat feina amb l'ajuda de programes d'inserció o educadors (Melendro, 2016), cosa que evidencia que el suport professional en el procés d'inserció laboral és un element valuós per a aquest col·lectiu (Alonso et al., 1999).

Continuant amb la cadena, les dificultats administratives i laborals impacten en la possibilitat d'accedir i mantenir un habitatge, esdevenint una de les principals barreres a l'emancipació. El benestar residencial, entès com les condicions de dignitat seguretat, privacitat i identitat, és el que permet la creació de xarxes de suport i sentiment de pertinença a la comunitat (Jirón et al., 2004). Tot i això, la Fundació Arrels (2020), alerta de l'augment de persones d'entre 16 i 25 anys en situació de carrer i s'assenyala la migració com un dels factors de risc estructural del sensellarisme (Observatori Europeu de Sensellarisme, 2010).

Per conseqüència, aquests joves es veuen sovint empesos a desplaçar-se allà on sorgeix una oportunitat laboral o d'habitatge, deixant enrere els vincles i les relacions que havien anat construint. Aquesta inestabilitat residencial, portaria a la manca de motivació per invertir en la construcció de nous vincles, agreujant l'aïllament i vulnerabilitat (Casado, 2022).

Malgrat disposar de la documentació en regla i d'una ocupació laboral, l'estigma social que els envolta constitueix un obstacle significatiu per a la seva inserció residencial

(Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, 2022). En un context marcat pel desconeixement i el prejudici, emergeixen narratives criminalitzadores les quals venen alimentades per discursos d'odi. La UNESCO (2023) i l'ECRI (2016) han destacat el creixent discurs intolerant contra col·lectius minoritaris i recalquen la necessitat urgent de generar estratègies per combatre-ho. Segons el recull anual del Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia (2024), les persones originàries del nord d'Àfrica concentren aproximadament el 35% dels discursos d'odi a les xarxes socials, aquells dirigits a persones migrades pugen al 21% i els adreçats a menors tutelats un 5%. Aquestes dades evidencien la persistència del rebuig social, d'estereotips negatius lligats a narratives estigmatitzadores, incrementant la discriminació i el risc d'exclusió social (Cabo-Isasi i García-Juanatey, 2017). Aquests relats poden generar conflictes socials i tensions veïnals, fet que fa necessària la intervenció en l'àmbit comunitari amb l'objectiu de reduir la conflictivitat veïnal i afavorir la bona convivència (Arnal i Garcés, 2021).

Pel que fa a les problemàtiques de salut mental dels joves, son un col·lectiu propens a tenir més problemes de salut mental que la resta de joves (Gutiérrez i Botella, 2024; Derluyn i Broekaert, 2007). A més, les múltiples dificultats transversals a les quals s'enfronten poden agreujar el seu malestar i, al mateix temps, reduir la vinculació amb les xarxes de suport socials, fet que dificulta encara més els processos d'arrelament i integració (Consell Nacional de Joventut de Catalunya, 2022).

Davant d'aquesta situació i com comenta Gullo et al. (2021), s'identifiquen quatre dimensions de vulnerabilitat en els joves extutelats migrants no acompanyats. En primer lloc, la condició de joves els situa en una etapa vital de transició accelerada, en la qual han d'assumir responsabilitats adultes sense disposar dels recursos ni dels suports que té la resta de la seva generació. En segon lloc, el fet d'haver estat sota tutela implica haver crescut al marge de la família i en un entorn institucional, amb tot el que això comporta en termes de vincles afectius limitats i dependència dels serveis públics. En tercer lloc, la condició de migrants afegeix barreres lingüístiques i culturals que dificulten el seu accés als drets i als recursos de la societat receptora, agreujades sovint per una situació documental precària o irregular. Finalment, el fet d'haver arribat no acompanyats implica l'absència de figures adultes de referència i de suport familiar, que per a la resta de joves actua com a xarxa de seguretat en els moments de més vulnerabilitat. Aquestes quatre dimensions no operen de manera aïllada, sinó que s'interrelacionen i es reforcen, configurat un perfil de vulnerabilitat.

2.3. Xarxes relacionals en la transició a la vida adulta

Havent descrit les barreres que afronten aquest col·lectiu en arribar als 18 anys, cal assenyalar que la qualitat del procés d'emancipació no depèn únicament de les necessitats materials sinó també dels suports socials i institucionals disponibles (Watters, 2008). En aquest marc, la construcció de vincles socials emergeix com una dimensió fonamental que pren rellevància com a eina per abordar la realitat relacional d'aquest col·lectiu.

Un dels elements que marca la realitat relacional és la separació familiar i aquest constitueix un dels factors de vulnerabilitat més elevada en infants i adolescents, atès que implica la ruptura dels vincles d'aferrament, la pèrdua de referents afectius i una major exposició a la marginació social (Hill et al., 2004). El procés migratori no implica necessàriament la ruptura de xarxes socials prèvies, sinó que solen mantenir els vincles del país d'origen i, simultàniament, en construeixen de noves en la comunitat d'acollida (Mels et al., 2008).

Un cop assolida la majoria d'edat, els joves migrants tendeixen a experimentar una reducció significativa en la mida i la densitat de les seves xarxes socials de la comunitat d'acollida, tal com demostra l'estudi de Casado (2022), on es comparen les xarxes socials de joves migrants tutelats i d'extutelats i s'observa que les xarxes solen ser amb un nombre més elevat de vincles durant la tutela i que posteriorment, aquestes esdevenen més petites, en arribar als divuit anys. La reducció de les relacions socials pot afectar negativament en el benestar, apareixent en relats de persones extutelades sentiments de distància emocional envers els altres, solitud i aïllament (Walther et al., 2021).

No obstant això, els joves migrants no acompanyats despleguen estratègies per tal de fer front a la solitud, destacant la recerca de suport en dues dimensions diferenciades.

D'una banda, les relacions amb personal institucionalitzat, articulades a través dels serveis d'acollida. Les relacions amb els professionals es desenvolupen majoritàriament dins d'un marc formalitzat i restringit a franges horàries, fet que en limita la continuïtat, l'espontaneïtat i disponibilitat fora dels espais institucionals. A això, s'hi afegeix l'elevada rotació de personal característica del sector social, que dificulta la consolidació de figures de referència estables (Eriksson et al., 2018). Els vincles amb professionals han de fomentar de l'autonomia mitjançant el desenvolupament d'habilitats, competències i confiança, que permetin als joves exercir plenament els seus drets i deures, i no perpetuant una dependència dels recursos públics (Síndic de Greuges, 2018).

D'altra banda, els joves migrants extutelats tendeixen a establir vincles preferentment amb grup d'iguals procedents del mateix país d'origen o amb trajectòries migratòries similars.

Aquestes xarxes constitueixen espais d'interacció sense barreres idiomàtiques o culturals, i compleixen funcions de suport mutu, transferència de recursos i informació, que poden facilitar la seva mobilitat social (Crul, 2017). Tanmateix, s'adverteix que dependre únicament de vincles homofílics genera el que Crul (2017) anomena “trampa de mobilitat ètnica”, que es defineix com la restricció a l'accés sistemes i oportunitats d'integració a la comunitat de destí.

Aquests dos tipus de relacions socials es veuen reflectits en l'estudi realitzat per Bravo i Fernández (2003), on estudien els vincles de persones que viuen en centres residencials i pisos de protecció, qui presenten unes xarxes socials àmplies en termes quantitatius, però la qualitat i el suport percebut d'aquestes xarxes és inferior en comparació amb la població normativa. Tot i això, destaca el paper rellevant dels educadors socials, que destaquen com a figures de confiança i suport pràctic dins la seva xarxa relacional, encara que el vincle afectiu es percep com a més limitat i temporal. L'estudi també subratlla que una xarxa relacional àmplia no garanteix un accés més elevat a recursos o informació, sinó que és la qualitat d'aquests vincles, considerant els vincles de qualitat aquells que proveeixen suport social efectiu, en termes de confiança, suport instrumental i afectivitat. Aquests resultats evidencien la importància de les relacions socials significatives en la construcció del benestar dels adolescents i joves en contextos de protecció.

Ara bé, els vincles amb la comunitat receptora són els menys presents en el col·lectiu d'interès. Les persones migrades tendeixen a percebre les relacions amb persones de la mateixa ètnia com a més accessibles i significatives, deixant les connexions amb persones autòctones com a menys rellevants i difícils d'establir (Eriksson et al., 2018). Aquesta manca de vincles amb la comunitat de destí per restringir la seva integració social i reduir l'impacte protector de la xarxa de suport comunitària (Mels et al., 2008).

Tanmateix, per què és rellevant potenciar el capital social d'aquests joves i, especialment, fomentar-ne l'heterogeneïtzació? Les xarxes socials heterogènies poden constituir un suport fonamental, tot afavorint una millor integració dels joves en la comunitat de destí (Eriksson et al., 2018). A continuació, es detallarà què és el capital social i la seva rellevància en els processos d'integració social.

3. Marc teòric

El desenvolupament de vincles socials significatius esdevé un element clau en les trajectòries dels joves migrats extutelats, no només per afavorir el seu benestar personal i la seva integració comunitària, sinó també perquè pot condicionar l'accés a recursos i oportunitats (Putnam, 2000). En aquest sentit, el capital social pren rellevància com a

concepte central per comprendre fins a quin punt les xarxes socials poden actuar com a recurs útil per fer front a l'emancipació i, alhora, afavorir processos d'inclusió social per a joves migrants extutelats.

Segons, Micolta León (2005), les xarxes socials redueixen els costos, augmenten els beneficis i suavitzen els riscos de les migracions. La possibilitat de construir o accedir a vincles sòlids pot facilitar processos d'integració social, proporcionar suport emocional i orientació normativa, i afavorir l'accés a recursos educatius, laborals i institucionals. Per contra, la manca de capital social pot generar situacions d'aïllament, desinformació i major vulnerabilitat davant de barreres estructurals. En aquest sentit, el capital social esdevé un element clau per comprendre les dinàmiques d'inclusió i exclusió social, així com les oportunitats reals de participació i desenvolupament d'una comunitat (Putnam, 2000).

Des d'aquesta perspectiva, Solé et al. (2011) aquest procés no depèn exclusivament de la iniciativa individual, sinó que requereix la participació activa de la societat receptora, evidenciant el seu caràcter bidireccional i relacional. En aquest context, el capital social es presenta com un dels factors clau per comprendre com l'accés a relacions socials significatives pot incidir tant en la cobertura de necessitats bàsiques com en les oportunitats d'inclusió social dels joves migrants extutelats.

3.1. El capital social: concepte i dimensions

Dels primers autors a introduir el capital social és Coleman (1988) que el descriu com un conjunt de recursos que sorgeixen de la participació d'un individu en xarxes de relacions socials i que poden ser mobilitzats per assolir determinats objectius. En aquest sentit, Bourdieu (1980) el defineix com la capacitat d'obtenir beneficis a partir de la pertinença a un grup i de l'accés a xarxes duradores de reconeixement mutu. Ambdues aproximacions coincideixen a entendre el capital social com un recurs que no resideix en l'individu de manera aïllada, sinó en la qualitat i configuració de les seves relacions.

Abordar el capital social des d'una perspectiva comunitària exigeix delimitar el terme *comunitat*, un concepte de gran complexitat teòrica (Úcar i Llena, 2006). L'aproximació de Wenger (1998), defineix la comunitat com un espai construït mitjançant la interacció continuada on els membres desenvolupen un compromís mutu i un repertori compartit de pràctiques i significats. Castel (1995), comenta que dues de les grans xarxes d'integració social són el treball i els vincles comunitaris. Quan ambdues fallen simultàniament, l'individu queda en situació de vulnerabilitat i aïllament, sense suports relacionals ni econòmics necessaris per sostenir-se socialment, aquest procés l'anomena *desafiliació social*. Essent una idea rellevant, ja que les dificultats d'accés a l'ocupació i la fragilitat de vincles en el

col·lectiu de joves migrants extutelats, com s'ha descrit en l'apartat anterior, és un escenari possible i que reforça processos d'exclusió.

El capital social comunitari fa referència al conjunt de normes, relacions de confiança, reciprocitat, organitzacions i xarxes socials que permeten a una comunitat cooperar i mobilitzar recursos per respondre a necessitats compartides i afavorir el bé comú (Durstun, 2000; Durston, 1999). El foment d'una comunitat interrelacionada, és a dir, amb un capital social més elevat, significa una societat més cohesionada, participativa i integrada (Putnam, 1995). Una comunitat amb més capital social comunitari, és més capaç de mobilitzar els seus recursos relacionals per tal de donar resposta a necessitats comunes, reduir desigualtats internes i afavorir la participació activa dels seus membres (Flores i Rello, 2001). Això és possible perquè l'existència de relacions socials interconnectades ofereix a les persones i als grups accés a suport, informació i oportunitats, i permet assolir objectius que difícilment es podrien aconseguir de manera aïllada (Sudarsky, 2007).

El capital social comunitari es desplega en dos tipus de vincles que operen de manera complementària: el capital social *bonding* i el capital social *bridging* i dins d'aquest, el capital social *linking*¹. D'una banda, el capital social *bonding* descriu les relacions entre persones amb identitats i trajectòries vitals similars, i actua com a font de suport emocional i seguretat (Putnam, 2000). D'altra banda, el capital social *bridging* es defineix per les relacions heterogènies, és a dir, aquelles que connecten persones de diferents orígens, classes socials, edats o entorns, i que permeten l'accés a nova informació, recursos i oportunitats que transcendeixen el grup d'origen (Putnam, 2000; Field, 2003). Dins d'aquesta segona categoria, el capital social *linking* fa referència als vincles verticals amb institucions i estructures de poder, i és el que facilita l'accés als drets i als recursos estructurals de la societat receptora (Szreter, 2002, citat a Ziersch et al., 2023). Recerques recents en contextos migratoris confirmen que el capital *bridging* té un impacte directament positiu sobre la integració social, mentre que una dependència exclusiva del capital *bonding* pot actuar com a mecanisme de tancament que limita l'accés a les xarxes de la comunitat de destinació (Zhang et al., 2024).

Davant d'aquest punt, i recapitulant a l'apartat de contextualització, els vincles dels quals manquen més als joves migrants extutelats són el capital social *bridging*, caracteritzats per la connexió amb persones de perfils diversos que creen relacions heterogènies. Aquest tipus de relacions augmenten els vincles heterogenis i significatius amb la comunitat

¹ Els termes, *bonding*, *bridging* i *linking*, provenen de l'anglès i es mantenen en aquesta llengua al llarg del treball, per tal de mantenir el concepte que s'usa en la literatura acadèmica de forma general. Les traduccions aproximades al català són, respectivament, *capital social d'unió*, *capital social de pont* i *capital social d'enllaç*.

receptora, augmentant, així, l'accés a informació i recursos que poden portar a oportunitats laborals i residencials i afavorir processos d'inclusió social més sòlids i sostenibles (Putnam, 2000; Robinson et al., 2003; Eriksson et al., 2018).

Des d'aquesta perspectiva, el capital social no pot entendre's com una dimensió aïllada d'altres formes de capital. Tal com assenyala Bourdieu (1980), el volum de capital social que una persona pot mobilitzar depèn tant de l'extensió de la seva xarxa com dels recursos econòmics, culturals i simbòlics que posseeixen els membres d'aquesta xarxa. Així, el capital social actua com un mecanisme que pot reforçar i multiplicar els efectes dels altres capitals, generant rendiments tant materials com simbòlics (Bourdieu, 1980). Aquesta interdependència permet entendre que no totes les xarxes ofereixen les mateixes oportunitats i establir vincles amb persones autòctones, pot ampliar de manera més significativa l'accés a informació, suport i oportunitats.

3.2. La dimensió territorial del capital social com a motor d'inclusió

A més d'oferir oportunitats i recursos, el capital social també es manifesta a través de les millores en la qualitat de vida, enteses com els efectes positius derivats de la participació en xarxes socials i comunitàries (Robinson et al., 2003). Així mateix, la literatura assenyala que la participació en grups comunitaris contribueix a la millora del benestar emocional dels joves, en tant que afavoreix el sentiment de pertinença amb la comunitat, crear vincles significatius i la reducció de l'aïllament (Mels et al., 2008).

Promoure aquest tipus d'inclusió implica no només interpel·lar el jove, sinó també la comunitat receptora: la inclusió no és un procés unidireccional en el qual el jove migrat s'adapta, sinó un procés bidireccional en el qual ambdues parts es transformen i s'enriqueixen mútuament (Solé et al., 2011). En aquesta mateixa línia, la inclusió comunitària requereix reconèixer els subjectes com a actors polítics i no únicament com a receptors de polítiques públiques (Subirats, 2004), així afavorint el pas d'una posició de dependència institucional cap a un reconeixement ciutadà i autònom (Torrado, 2015).

En aprofundir en aquesta perspectiva, cal destacar la dimensió territorial com un element indissociable de la construcció del capital social comunitari. La participació reiterada en espais i activitats compartides es genera confiança i capital social dins d'una comunitat (Putnam, 2000; Forrest i Kearns, 2001). En aquest sentit, la literatura recent sobre joves extutelats confirma aquesta hipòtesi, assenyalant que aquells que participen en xarxes comunitàries i activitats de barri mostren majors nivells de benestar, autonomia i sentit de pertinença (Benomar i Pàmies, 2022; Gutiérrez-Sánchez et al., 2023).

El capital social es configura en interrelació amb altres dimensions, fet que en dificulta la comprensió de manera independent. Entre aquestes, la participació n'és un element central i, com planteja Yory (2003), el capital social es posa en pràctica a través de la participació i el seu desenvolupament del capital social depèn, en gran mesura, de l'exercici efectiu de la participació (Ramírez-Plasencia, 2005).

Treballar únicament amb el jove implica situar la responsabilitat de la inclusió en la persona, ignorant que les barreres són estructurals i relacionals. En canvi, una intervenció territorialitzada i que actua simultàniament sobre el jove i sobre el teixit associatiu del barri genera les condicions perquè el capital social emergeixi de la interacció entre ambdós. El barri deixa de ser un mer context i passa a ser un agent actiu: les entitats, els grups veïnals i els espais de participació col·lectiva són els espais on el *bridging* es fa possible de manera natural, sostenible i recíproca (Gomà, 2008).

Cal destacar la multidimensionalitat d'aquest constructe que aglutina diversos conceptes sociològics (Requena Santos, 2004). En aquest sentit, tres dimensions que resulten especialment rellevants i de consens general són: les normes socials, la confiança i les xarxes socials. Tal com assenyala Putnam (1993), aquests elements constitueixen indicadors clau del nivell de cohesió i benestar d'una comunitat, ja que configuren el marc relacional que possibilita la participació, la cooperació i l'acció col·lectiva.

Primerament, les normes socials fan referència al conjunt de regles i expectatives compartides que orienten els comportaments individuals, fomenten la cooperació i faciliten la coordinació de l'acció col·lectiva. La confiança, segonament, està constituïda per relacions socials estables i es construeix a partir del coneixement mutu, tradicions compartides i normes que regulen l'acció col·lectiva (Putnam, 1993). Quan les relacions es basen en la fiabilitat i el compromís, s'estableixen suports sòlids entre els membres (Fukuyama, 2001). Finalment, les xarxes socials es defineixen com les connexions entre els individus d'un grup o comunitat, facilitant la circulació d'informació i l'accés a recursos, coneixements i oportunitats.

3.3. El paper de la mentoria en la generació de capital social

Davant de la manca de capital social *bridging* en els joves extutelats, la mentoria social constitueix una de les estratègies d'intervenció per fomentar-ne el desenvolupament. A continuació, es descriurà el seu paper i la seva rellevància específica per al col·lectiu.

La mentoria social es defineix com l'acompanyament informal d'una persona jove o en situació de vulnerabilitat social per part d'una persona voluntària, orientat al desenvolupament d'habilitats que afavoreixin l'emancipació i l'apoderament del jove, i del qual la persona

voluntària també sol obtenir aprenentatges (Prieto-Flores i Feu-Gelis, 2020). A diferència d'altres formes d'intervenció professional, la mentoria social es basa en una relació de naturalesa informal i recíproca, on ambdues parts aporten i reben i que afavoreix l'accés a xarxes de capital social. La mentoria ha estat àmpliament usada com a eina d'acompanyament amb joves en situació de vulnerabilitat, tot i això, la recerca sobre el seu potencial específic com a intervenció de capital social és encara molt limitada, i existeix poca evidència sobre intervencions on el capital social es mesuri directament (Radlick et al., 2020). En aquest sentit, Dolnan et al. (2017) desenvolupa el model TRICS en el qual defineix que una mentoria de qualitat ha de ser: *The right to, Respectful, Information gathering, Consistency i Support*².

En aquest context, Radlick et al. (2020), en el protocol d'un estudi pilot i assaig controlat aleatori sobre mentoria digital per a joves immigrants a Noruega, existeix evidència del seu potencial per ampliar les xarxes relacionals dels joves migrants i, per tant, el seu capital social. Els autors distingeixen entre capital social *bonding* i *bridging*. Els autors subratllen que és precisament el capital social *bridging* el que més manca entre els joves migrants i el que permeten accedir a oportunitats laborals i d'inclusió social, la qual cosa justifica la necessitat de prioritzar la connexió dels joves amb grups comunitaris heterogenis.

A més, estudis recents demostren que la mentoria sí que és una eina efectiva per a la millora del benestar psicosocial i les aspiracions educatives de joves migrants no acompanyats. Alarcón et al. (2021), en un estudi realitzat a l'àrea metropolitana de Barcelona, van constatar millores significatives en l'autoestima, la resiliència i l'esperança dels joves participants en un programa de mentoria, així com en les seves expectatives educatives.

Des d'una perspectiva més aplicada, Prieto-Flores i Feu Gelis (2020) defensen que la mentoria social constitueix una eina eficaç per afavorir la inclusió social dels joves migrants, en tant que facilita l'accés a xarxes de capital social i promou l'apoderament dels joves a través de relacions d'acompanyament significatives. Els autors subratllen, però, que perquè la mentoria contribueixi realment al desenvolupament del capital social, els programes han d'identificar com les relacions formals d'acompanyament poden donar peu a altres relacions naturals i espontànies, a través de la connexió dels joves amb agents institucionals i comunitaris del seu entorn (Stanton-Salazar, 2011, citat a Prieto-Flores i Feu Gelis, 2020).

Amb tot, s'ha recollit el potencial teòric de la mentoria social com generació de capital social, a continuació es revisen com aquesta teoria es desenvolupa a la pràctica i les seves limitacions.

² La traducció al català és: La persona adequada, Respecte, Recopilació d'informació, Consistència i Suport

4. Revisió de projectes anteriors

En l'àmbit de la intervenció psicosocial amb joves en situació de vulnerabilitat o amb trajectòries migratòries, a la ciutat de Barcelona s'han desenvolupat projectes varis que han esdevingut referents en la promoció de processos d'inclusió social i acompanyament a l'emancipació d'aquest col·lectiu. Un dels objectius principals que comparteixen és el foment de desenvolupament personal i social dels joves a través de la construcció de vincles significatius amb persones adultes referents. En aquest marc, l'any 1999, es crea el primer programa de mentoria social a la ciutat anomenat *Referents* de Punt de Referència, el qual ha estat replicat repetidament, especialment des del 2013 fins a l'actualitat (Menstres et al., 2021). Punt de Referència i BarcelonaActua, són dues entitats que s'adrecen principalment a joves extutelats en procés d'emancipació. La seva metodologia es basa en relacions de mentoria individualitzades amb persones voluntàries, amb un seguiment professional continuat, orientades a reforçar competències emocionals, socials i laborals i a facilitar la transició a la vida adulta.

Pel que fa a mentories comunitàries, un exemple és el projecte *Vinn Vinn*, una experiència a Noruega, on joves i els seus mentors participen en activitats culturals, socials i lúdiques, com sortides i àpats, que els ajuden a connectar amb la comunitat. Els mentors tenen el paper de compartir la cultura i la llengua del país de destí, també faciliten la integració a través connectar-los amb activitats participatives comunitàries. Aquestes experiències els permeten sentir-se més aollits i amb ganes de formar part de la comunitat (Norozi, 2025).

En paral·lel, Migra Studium impulsa projectes socioeducatius adreçats a adolescents i joves en contextos de vulnerabilitat que, tot i no definir-se formalment com a programes de mentoria, incorporen elements propis d'aquesta metodologia, com l'acompanyament individualitzat i la creació d'espais de relació i cohesió grupal orientats al desenvolupament integral. Així mateix, el Servei Solidari promou accions educatives i d'acompanyament que contribueixen a crear oportunitats socioeducatives per a aquests joves, incorporant pràctiques pròximes a la mentoria social. En aquest ecosistema d'intervenció també s'hi integra BACApp, una aplicació digital vinculada a iniciatives de voluntariat que facilita la participació de persones voluntàries en activitats amb joves migrats sols, promovent espais de trobada informal a través d'activitats lúdiques, culturals o esportives i afavorint la creació de vincles socials significatius.

Quant a iniciatives que han realitzat un mapatge d'actius comunitaris a Barcelona, la Xarxa Antirumors, impulsada per l'Ajuntament de Barcelona (s.d.-b), integra entitats conscienciades per fer front i aturar rumors estereotipats i discursos discriminatoris envers la

diversitat cultural, abordant fenòmens com la islamofòbia i promovent una mirada crítica que afavoreixi la cohesió social, tot i no centrar-se específicament en joves migrants sols. El mapatge realitzat és l'eina per fer visible el teixit associatiu del territori, en aquest cas els Agents Antirumors, i facilitar-ne l'accés a la ciutadania, visibilitzant i conscienciant els recursos comunitaris al territori.

Quant a projecte d'incidència social, cal destacar el paper de l'Associació EXMENAS, creada per joves extutelats, així com l'Espai de l'Immigrant del Raval, entitats que desenvolupen una tasca activa en la defensa dels drets de les persones migrants, participant en mobilitzacions antiracistes i compartint a través de les xarxes socials, fet que contribueix a visibilitzar experiències de joves migrants i generar espais de suport mutu.

En conjunt, aquestes iniciatives posen de manifest el paper fonamental de la mentoriasocial, l'acompanyament i l'acció comunitària en la millora de les trajectòries vitals dels joves migrants extutelats. Tanmateix, tal com assenyala la revisió realitzada per Ruiz-Fincias (2022), els projectes analitzats avaluen principalment la implicació dels joves dins dels mateixos programes, sense tenir en compte una perspectiva comunitària que analitzi la seva participació en l'entorn social i l'impacte que generar en aquest. També, Barbaresos et al. (2023), en una revisió sistemàtica de programes de mentoria amb joves refugiats, constata que cap dels estudis analitzats avalua l'impacte de la mentoria en les interaccions amb la comunitat local ni en les xarxes socials amb la població autòctona.

Un altre punt a destacar és que els models basats en relacions individuals presenten limitacions en termes de sostenibilitat i capacitat per generar vincles diversos (Alarcón et al., 2021, Norozi, 2025), ja que les parelles estan subjectes al projecte, i quan el programa finalitza, els vincles creats sovint no perduren. A més, la relació diàdica, que no sempre és amb persones heterogènies, limita el nombre i diversitat de persones amb les quals el jove pot connectar, restringint les possibilitats de generar capital social *bridging* (Norozi, 2025).

En definitiva, per tal de reduir aquestes limitacions, caldria fomentar l'ampliació de xarxes socials, creant comunitats més grans i diverses que permetin suport més sòlid i estable, així com millor accés a oportunitats laborals i recursos. Per aconseguir això, és essencial impulsar espais i recursos que facilitin la connectivitat entre joves i la comunitat, reforçant la solidaritat i evitant que aquestes xarxes siguin limitades o exclusives, i així potenciar un suport que sigui més ampli i accessible per aquest col·lectiu (Benomar i Pàmies, 2022).

5. Objectius

5.1. Objectiu general

Enfortir el capital social *bridging* de joves migrants extutelats mitjançant la vinculació mentoritzada d'entitats i iniciatives ja formades de la xarxa d'actius comunitaris de la ciutat de Barcelona, en els àmbits d'habitatge, socioeconòmic i cultural, que s'adeqüin als seus interessos i necessitats.

5.2. Objectius específics

- Identificar les necessitats, interessos, capacitats i xarxa relacional actual de cada jove participant.
- Realitzar un mapatge dels recursos comunitaris actius de ciutat de Barcelona, incloent-hi, tant associacions formals com informals, i formar-los com a grups mentors.
- Connectar cada jove amb un grup comunitari ja format i actiu, dins dels àmbits d'habitatge, socioeconòmic o cultural, que s'adeqüi als seus interessos i necessitats dins de la xarxa d'actius comunitaris disponible.
- Acompanyar l'establiment de vincles significatius dels joves amb persones de perfils diversos que ampliïn la xarxa relacional heterogènia dels joves i els facilitin l'accés a recursos i informació.
- Contribuir a la diversificació del teixit associatiu dels grups participants mitjançant la incorporació de joves migrants com a membres actius del grup.
- Avaluar els canvis en el capital social *bridging* mitjançant instruments quantitius i qualitius aplicats a l'inici, durant i al final de la intervenció.

6. Disseny de la intervenció

6.1. Justificació de la proposta

El present projecte neix com a resposta a la manca de vincles amb la comunitat local que presenten els joves migrants extutelats, i connectant-ho amb el conjunt de necessitats que configuren un perfil de vulnerabilitat diferent d'altres col·lectius juvenils (Gullo et al., 2021). Aquesta realitat configura un dèficit de capital social *bridging* que limita les seves oportunitats d'inclusió social i d'accés a recursos i informació.

Les motivacions i expectatives dels joves en iniciar els processos migratoris constitueixen un element central que no pot ser menystingut. Per als joves migrants extutelats, l'accés al capital econòmic acostuma a constituir una prioritat central, ja que els garanteix autonomia i estabilitat. Tanmateix, potenciar el capital social pot actuar com un mecanisme

per facilitar l'accés a entorns d'influència que contribueixin a generar oportunitats laborals o a ampliar les seves connexions socioeconòmiques (Eriksson et al., 2018; Putnam, 1993). Per tant, tenint en compte que una de les principals motivacions dels joves migrants és augmentar el seu capital econòmic, esdevé fonamental promoure estratègies que afavoreixin l'ampliació del seu capital social, ja que aquests dos capitals estan interrelacionats (Bourdieu, 1980).

Davant d'aquesta necessitat, s'identifica una manca de projectes d'enfocament comunitari que vagin més enllà de la creació de vincles interpersonals individuals. La present intervenció proposa una mentoria que s'allunya de les tradicionals, en tant que no proposa crear una relació nova des de zero, sinó incorporar els joves a grups comunitaris ja formats i actius en els àmbits d'habitatge, socioeconòmic i cultural i relacional, a través d'una metodologia de mentoria grupal incorporada.

6.2. Col·lectius participants

La intervenció s'adreça a dos col·lectius participants amb rols complementaris: els joves migrants extutelats, amb el rol de mentoritzats, i els grups comunitaris ja formats, amb el rol de grup mentor. Vegeu el rol de cada un d'aquests col·lectius detallats a l'annex 1.

Joves migrants extutelats

El primer col·lectiu que participa en el projecte són joves extutelats que hagin transitat per un procés migratori. Per tal d'acotar una franja orientativa d'atenció s'estableix d'entre els 18 als 30 anys, ja que és quan la tutela administrativa acaba i comença el període d'emancipació. En el projecte poden participar persones indistintament del seu gènere. Sabent que el 94,1% dels joves migrants a Catalunya són homes (Departament de Drets Socials i Inclusió, 2026), s'espera una participació més elevada de joves homes.

La mida del grup s'acota a 25 participants com a màxim per tal de prioritzar la qualitat de seguiment i l'acompanyament individualitzat per sobre de la cobertura quantitativa.

Com s'ha comentat abans, el projecte s'emmarca a la ciutat de Barcelona, on es concentra la xarxa d'actius comunitaris amb la qual treballa la intervenció. No obstant això, atesa la inestabilitat residencial que caracteritza d'aquest col·lectiu, la participació en el projecte no queda condicionada al lloc de residència del jove. En cas que el jove canviï de residència, fins i tot fora de Barcelona, podrà optar per continuar vinculat en el grup, cercar un nou grup dins de la xarxa d'actius del nou territori, o decidir deixar el projecte. Aquesta decisió serà presa de manera autònoma pel jove, de manera que és el vincle amb el grup, i no la ubicació de la residència del jove, el que defineix la seva pertinença al projecte.

Un altre punt a destacar, és la possibilitat que entrin joves indiferentment a la seva situació documental i amb un nivell d'idioma castellà o català inicial, tot i que ha de tenir un

mínim de comprensió i expressió oral. Aquest aspecte es valorarà conjuntament amb el jove a l'entrevista inicial. Com a criteri d'exclusió, no podran participar joves que presentin consum actiu de substàncies estupefaents o addicció no tractada, atès que requereix una intervenció especialitzada prèvia i compromet la mentoria incorporada als grups comunitaris.

Xarxa d'actius comunitaris

Els grups comunitaris participants s'organitzen al voltant de tres àmbits temàtics que responen a les principals necessitats identificades en la contextualització: àmbit de l'habitatge, l'àmbit socioeconòmic i el cultural, alhora que ofereixen als joves un ventall de grups que s'adeqüin als seus interessos i motivacions reals.

En primer lloc, en l'àmbit d'iniciatives d'habitatge i residencials, s'identifiquen grups com els sindicats de llogateres dels diversos districtes i de barris de Barcelona. També, existeix la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) de Barcelona, present en diversos districtes. En segon lloc, en l'àmbit socioeconòmic, existeix la Xarxa d'Economia Solidària (XES), com grups de consum agroecològic, xarxes de suport mutu i cooperatives de treball obertes a la participació. I, en tercer lloc, en l'àmbit cultural i de participació juvenil, existeixen 44 casals del barri de la ciutat de Barcelona, casals de joves autogestionats agrupats a l'Associació de Casals i Grups de Joves de Catalunya, que treballen des de l'assemblearisme i l'antiracisme, ateneus populars de barri, espais de trobada i cultura comunitària amb llarga tradició al territori.

Per garantir la vinculació entre ambdós col·lectius participants, es proposen estratègies d'accés diferenciades que es detallen a l'apartat d'activitats.

6.3. Metodologia

La present intervenció s'orienta des d'una perspectiva comunitària, en tant que s'usa el teixit associatiu del territori com a agent actiu d'intervenció i els vincles tant individuals com grupals com a recurs. D'aquesta manera, tant l'individu com la comunitat es reconeixen com a actors de la intervenció i no com a subjectes receptors (Subirats, 2004).

Quant al model d'intervenció s'usa un tipus de mentoria social, la mentoria grupal incorporada, en la qual la mentoria no és l'única activitat del programa, sinó que està integrada dins d'una altra activitat principal, tot i que s'incorporen elements de manera intencional d'una mentoria (Kuperminc et al., 2021), com ara el foment de connexions interpersonals, el sentiment de pertinença i el suport social (Karcher et al., 2002).

Un tret distintiu d'aquest model és que el jove s'incorpora a un grup preexistent i actiu, el qual ja disposa d'una cultura, normes i xarxa de vincles prèvia. A diferència d'altres models d'acompanyament, el grup no es crea per atendre el jove, ans al contrari, ell

s'incorpora, paulativament i de manera pactada, a la seva activitat. D'aquesta manera, els vincles construïts durant els mesos del projecte no depenen únicament de la continuïtat del projecte, ja que el grup no té una temporalitat limitada, superant, així, les limitacions principals dels models de mentoria individual (Norozi, 2025; Barbaresos et al., 2023).

Un altre punt a destacar de la mentoria és que es construeix a través de les relacions entre la persona i la comunitat que l'acull. Per tant, la intervenció no pot centrar-se únicament en el jove, sinó que ha d'actuar simultàniament sobre el teixit comunitari receptor, generant les condicions perquè ambdues parts es reconeguin mútuament com a agents actius amb capacitat de contribuir i transformar l'entorn compartit (Solé et al., 2011).

Aquest model genera de manera natural vincles de capital social *bridging*, és a dir, relacions amb persones de perfils, orígens i trajectòries vitals diversos, perquè el grup comunitari és heterogeni i arrelat a la comunitat receptora. A través d'aquestes relacions, el jove accedeix simultàniament a informació, recursos i oportunitats que d'altra manera li serien difícilment accessibles (Comfort, 2024; Putnam, 2000). A més, els vincles nous es produeixen en un context d'interès real per al jove, ja sigui l'habitatge, l'economia social o la participació cultural. Segons Wenger (1998), les comunitats de pràctica es construeixen mitjançant un compromís mutu i l'ús de recursos i activitats comunes i d'aquesta manera, fa possible la participació i genera vincles significatius entre els membres d'una comunitat.

Per tal de facilitar el procés de connexió entre el jove i el grup mentor, es du a terme un procés de vinculació a partir d'encaixar les fitxes de perfil de joves i dels grups mentors interessats. En aquest sentit, i segons l'enfocament de capacitats de Nussbaum (2012), més enllà dels recursos materials i econòmics, el que influeix en el desenvolupament de la persona són les oportunitats reals que té per desenvolupar una vida autònoma. Amb perspectiva, el jove no és assignat de manera unilateral, sinó que es posa a disposició del jove les opcions i ell escollirà les seves preferències i és qui decideix quina proposta accepta, reforçant així el seu rol com a agent actiu del seu propi procés.

És fonamental delimitar el rol del grup mentor per tal d'evitar relacions de dependència entre el jove i persones del grup. Les entitats participants actuen com a grups mentors, facilitant-li l'accés a la xarxa relacional i als recursos de l'entitat. El valor del grup rau precisament en els vincles que es generen, i d'aquí surt la importància que aquests es creïn genuïnes i properes (Comfort, 2024). Cal transmetre en el grup que la mentoria té l'objectiu és facilitar que el jove augmenti els vincles heterogenis, i, per tant, les relacions cal basar-les en vincles en interaccions horitzontals (Prieto-Flores i Feu Gelis, 2020), i doncs, en cap cas, el grup mentor ha d'actuar com un servei d'atenció social ni com a figures terapèutiques.

Durant la mentoria, cal esmentar que la incorporació del jove en el grup és un procés gradual, fonamentat en el concepte de *participació perifèrica legítima* de Wenger (1998), segons el qual, els membres nous en una comunitat comencen participant de manera perifèrica, amb un rol d'observador participant ocasionalment, a mesura que augmenta la confiança amb els membres i el coneixement sobre les dinàmiques i normes, assumeixen un rol cada vegada més actiu, amb més assistència i participació regular en el grup.

Pel que fa a les tècniques i instruments utilitzats, la intervenció combina mètodes quantitatius i qualitatius per obtenir evidència dels processos de canvi en la proposta.

En primer lloc, el mapatge d'actius comunitaris és la tècnica on es proposa identificar els serveis, recursos i coneixements ja existents dins la comunitat per posar-los a disposició dels joves migrants extutelats de manera més accessible. En aquest sentit, aquesta tècnica parteix de la perspectiva comunitària basada en actius (Kretzmann i McKnight, 1993), que proposa identificar i connectar les capacitats i recursos existents en la comunitat per usar-les com a punt de partida de la intervenció. Per tal de fer aquest mapatge informació accessible, es crea una pàgina web on s'afegiran a mesura que es contactin amb entitats que vulguin participar com a rol de mentors.

En segon lloc, l'entrevista semiestructurada és un instrument que permet recollir tant informació de joves com de grups mentors sobre necessitats, interessos, expectatives i xarxes relacionals. S'escull aquest instrument perquè ofereix la flexibilitat per adaptar-se al nivell de llenguatge de cada persona, sobretot és rellevant de cara als joves migrants els quals l'idioma pot suposar una barrera idiomàtica (Kvale i Brinkmann, 2009).

En tercer lloc, l'observació participant i el diari de camp són la tècnica i l'instrument utilitzats per tal de fer el seguiment de la mentoria i la participació en el grup. L'observació participant permet a la persona facilitadora recollir informació sobre la qualitat de la participació, el tipus i la freqüència d'intervencions amb els membres del grup, el grau d'autonomia i el clima relacional del grup. La presència de la persona facilitadora ha de ser el mínim d'intrusiva possible no influenciar en el comportament del grup (Angrosino, 2007).

Finalment, el capital social *bridging* és un dels conceptes nucli de la intervenció, per tal de mesurar-lo s'administren els qüestionaris Qüestionari de Capital Social Bridging de Villalonga-Olives et al. (2016) i el qüestionari Integrat de Capital Social del Banc Mundial de Grootaert et al. (2004), amb l'objectiu de recollir informació quantitativa del fenomen i poder comparar els canvis abans i després de la intervenció.

A partir d'aquesta metodologia i tècniques descrites, el disseny d'activitats s'estructura en fases descrites a continuació.

6.4. Desenvolupament d'activitats i cronograma

Les activitats del projecte es divideixen en 4 fases i aquestes en subfases descrites a continuació. Per tal de consultar les fases de manera gràfica, vegeu l'annex 2, on trobareu el cronograma de la intervenció. El projecte s'inicia al setembre, coincidint amb el començament de l'activitat associativa després de vacances d'estiu, i dura fins al juny fent-lo coincidir amb el final de curs i augmentant la possibilitat que el jove pugui completar la mentoria abans d'un possible canvi de residència.

Fase A. Mapatge i captació de col·lectius participants (setembre i octubre)

La Fase A té com a objectiu principal, captar i contactar amb els joves i els grups mentors participants del projecte i la creació d'una web amb el mapatge. Cal recalcar que les activitats 1 i 2 es poden desenvolupar de manera simultània. El resultat d'aquesta fase són les fitxes de perfil completes, una per a cada jove participant i grup mentor, que serviran de base per al procés de connexió de la fase següent.

1) Mapatge d'actius comunitaris

El mapatge s'organitza al voltant de tres àmbits temàtics que responen a les principals necessitats dels joves migrats extutelats. Per a cada un d'ells s'utilitzen estratègies de cerca diferenciades, combinant directoris públics amb vies de contacte informal.

Les iniciatives d'habitatge i residencials se cerquen en el *Pam a Pam* (Xarxa d'Economia Solidària, s.d.), el mapa col·laboratiu impulsat per la Xarxa d'Economia Solidària (XES), que recull més de 1.600 iniciatives arreu de Catalunya, i que permet cercar iniciatives incloent-hi habitatge cooperatiu i grups de suport socioeconòmic mutu. Complementàriament, es contacta directament amb tècnics comunitaris dels Plans de Desenvolupament Comunitari (PDC) actius als barris de la ciutat, com els de Nou Barris, Sant Antoni o el Raval, per tal de conèixer i contactar amb el teixit associatiu de cada districte.

Quant a les iniciatives d'Economia Social i Solidària (ESS) s'utilitza també el *Pam a Pam* (XES, s.d.) com a eina principal.

Pel que fa als espais i entitats de cultura popular i participació juvenil, es consulten tres recursos principals. En primer lloc, la Guia BCN de l'Ajuntament de Barcelona, que recull el directori d'associacions, casals de barri, centres cívics i equipaments de proximitat de la ciutat (Ajuntament de Barcelona, s.d.-a). En segon lloc, el portal Xarxanet, impulsat per la Generalitat de Catalunya, que agrega múltiples cercadors d'entitats de voluntariat, associacions juvenils i entitats veïnals de tot Catalunya (Xarxanet, s.d.).

Dins dels tres àmbits anteriors, una part significativa del teixit associatiu actiu extern a circuits institucionals i no apareix en cap registre oficial. Per identificar aquestes iniciatives,

s'utilitzen tres vies complementàries. Primerament, contactant directament amb el Consell de la Joventut de Barcelona (CJB) i amb el Centre de Recursos per a les Associacions Juvenils de Barcelona (CRAJ), que disposen d'un cens d'associacions i col·lectius de joves de la ciutat que inclou tant entitats formals com col·lectius informals no registrats. Segonament, l'exploració de canals digitals informals, com ara grups de WhatsApp de barri i comptes d'Instagram o pàgines de Facebook de col·lectius veïnals autogestionats. I la tercera, és l'aplicació de la tècnica de bola de neu entre les entitats ja identificades, demanant a cada grup que indiqui altres iniciatives del territori amb les quals tingui contacte o col·labori, reconeixent que el teixit associatiu informal sovint funciona en xarxa i es coneix entre si.

2) Creació de la plataforma digital de grups mentors

La persona tècnica digital dissenya i desenvolupa la pàgina web del projecte que constitueix l'eina central per posar a disposició dels joves el catàleg actualitzat de grups mentors disponibles. La web s'estructura de manera accessible per a dispositius mòbils i inclou per a cada grup mentor una fitxa amb informació bàsica de cada grup mentor. Per al disseny es prioritza la claredat i facilitat d'ús, tenint en compte que els joves tenen diversos nivells de competència digital.

3) Contacte amb entitats i iniciatives

A través de la recerca anterior, la persona facilitadora contacta amb les entitats i iniciatives identificades, tant formals com informals. El primer contacte es fa per via telefònica a través del número de contacte de cada entitat o a través de la via facilitada per la aquesta. Durant aquest primer contacte, s'explica breument de projecte, els objectius i el rol de l'entitat com a grup mentor. En cas que l'entitat vulgui participar, es concreta ja la data per fer l'entrevista per aprofundir en el coneixement mutu i completar les fitxes del grup mentor (vegeu activitat 6). A mesura, que la persona facilitadora identifica i contacta a futurs grups mentors, se'n poden anar a afegint al mapa digital.

4) Difusió informativa i captació de joves

Es du a terme la difusió d'informació per a captar joves participants. Per tal d'arribar a aquesta població, es contacta amb fundacions, projectes i serveis socials que treballen en l'acompanyament i l'emancipació d'aquest col·lectiu a la ciutat de Barcelona. La difusió de la informació es realitza a través d'un cartell informatiu (vegeu a l'annex 3) que es distribueix per xarxes socials i es penja a centres cívics de districte, espais comunitaris, biblioteques i altres equipaments de Barcelona. També, es contacta amb les principals entitats d'acompanyament a joves extutelats (com ara entitats amb pisos d'autonomia per a joves extutelats). Paral·lelament, es promou la difusió mitjançant la metodologia de bola de neu,

afavorint que siguin els mateixos joves qui comparteixin la informació amb altres possibles participants.

5) Entrevistes individuals i avaluació inicial dels joves mentoritzats

A mesura que joves mostren interès pel projecte, se'ls cita per a una entrevista individual, prioritàriament presencial, amb opció de fer-la videotrucada, en cas que no hi hagués més opció. Aquesta entrevista requereix conèixer el jove amb més profunditat: les seves necessitats, interessos, expectatives i recursos disponibles (vegeu el guió de l'entrevista a l'annex 4 i fitxa d'inscripció a l'annex 5). A més, de l'entrevista, també es passa el test de capital social *bridging* de Villalonga-Olives et al. (2016). En aquestes entrevistes també se'ls explica amb detall sobre el projecte, els objectius, el rol que tindran ells en aquest, igual que el compromís i clàusules de confidencialitat com a participants. Caldrà destacar que el projecte no és un projecte d'inserció laboral, sinó que es basa en l'enfortiment de la seva xarxa relacional i que, indirectament, pot obrir altres oportunitats.

A més, també s'explica el rol dels diversos agents del projecte i la retirada progressiva de la persona facilitadora al llarg dels mesos: estarà més present als primers mesos i anirà disminuint a mesura que el jove es vagi incorporant en el grup. No obstant això, es farà seguiment i serà una figura disponible si sorgeix alguna necessitat.

Per acabar, se'ls presenta mitjançant la pàgina web del projecte i la pàgina de presentació de l'entitat (perfil d'Instagram, pàgina web...). Se'ls mostra aquelles entitats que més encaixin amb el jove en tres àmbits de congruència: primerament, que l'àmbit d'actuació del grup coincideixi amb l'interès del jove, segonament, que la ubicació d'activitat del grup sigui el més proper al lloc de residència o de treball del jove i, tercerament, que els horaris d'activitat del grup encaixin amb la disponibilitat del jove. A partir d'aquest encreuament, s'escullen els grups mentors que més encaixin amb cada jove segons aquests tres criteris i se li comenta al jove, que la següent trobada ja serà amb el grup mentor que hagi acceptat iniciar aquest projecte amb ell.

Tota la informació recollida durant l'entrevista i els qüestionaris és confidencial i emmagatzemada amb accés restringit per les professionals. A l'entrevista, els joves seran informats del dret a accedir a la seva informació i sol·licitar-ne la supressió quan vulguin.

6) Entrevista amb grups mentors i avaluació inicial

A partir de l'interès mostrat pels joves per als grups mentors, es va contactant amb els grups mentors escollits, se'ls cita per a una entrevista amb un o dos representants de l'entitat, que seran també, si ells ho volen, els referents de la mentoria. En aquesta trobada, no assisteix el jove. A partir d'aquesta trobada, es permet conèixer en profunditat la cultura organitzativa

de l'entitat, la seva disposició per al mentoratge, els recursos que pot oferir. A l'annex 6, vegeu la fitxa d'inscripció al projecte del grup mentor. A més, se'ls fa una primera avaluació d'una adaptació del qüestionari de Grootaert et al. (2004). Finalment, se'ls proposa la mentoria del jove que ha mostrat interès a unir-se en el grup. En cas de necessitar-ho, el grup pot disposar d'uns dies per tal de decidir-ho. En cas afirmatiu, s'acorda el dia de trobada amb el jove mentoritzat i, per contra, se'ls pot preguntar els motius i, posteriorment, el grup deixaria de configurar com a possible grup mentor.

FASE B: Connexió entre grup mentor i mentoritzat (octubre)

Els objectius principals de la fase són acompanyar el primer contacte entre el jove i el grup mentor i construir les bases relacionals sobre les quals es desenvoluparà la mentoria. A diferència de la fase anterior, de caràcter més preparatori, aquesta fase és eminentment relacional, en la qual es facilita els primers contactes, on la persona facilitadora adopta un rol d'acompanyament, moderació i facilitadora d'espais d'expressió.

7) Primera trobada entre jove mentoritzat i grup mentor

Donat l'interès mutu tant pel jove com pel grup mentor, es contacta amb ambdues parts i s'acorda un dia conjunt per fer una trobada conjunta de tots els actors: jove, grup mentor i professional facilitador. Sempre que sigui possible, es prioritza que la trobada es realitzi a l'espai habitual de l'entitat, de manera que el jove conegui l'espai on es desenvolupen les activitats del grup per tenir la primera experiència a l'espai on s'incorporarà.

Primerament, es dona un espai al jove d'explicar la seva situació, els seus interessos i les seves expectatives i, després, la persona referent de l'entitat explica tant de manera més conceptual què és l'entitat (missió, visió i objectius de l'entitat) i com funciona (els dies, horaris de trobada, el compromís esperat i les normes de funcionament intern). Ambdues parts disposen de les seves fitxes de perfil com a suport del seu diàleg. Per acabar, conjuntament, es pacten els objectius conjunts i les pautes d'entrada del jove en el grup. A l'annex 7, vegeu la fitxa de suport per a aquesta reunió.

8) Taller de capacitatació per a grups mentors

Abans de començar amb la mentoria, es du a terme un taller de capacitatació adreçat a les persones de les entitats mentores. La persona facilitadora és la que condueix la capacitatació. L'objectiu d'aquest taller és que les entitats coneguin de més a prop les realitats dels joves, quines són les seves necessitats i potencialitats, i com poden acompanyar el procés d'incorporació de manera efectiva i no assistencialista. De la mateixa manera, que contribueix a trencar estereotips i dinàmiques assistencialistes i permet a les entitats adquirir un rol més

comprensiu i menys paternalista de la relació mentor-mentoritzat. A l'annex 8, està desglossat el guió de la sessió de capacitació.

FASE C. Mentoria grupal d'incorporació (de novembre a juny)

Els objectius principals de la fase són la incorporació del jove de manera progressiva a la dinàmica del grup, construint vincles de confiança amb els seus membres i accedint als recursos, informació i oportunitats que el grup pot facilitar. A diferència de les fases anteriors, aquesta fase es desenvolupa de manera íntegra a l'espai i el temps propi del grup mentor, on el jove passa a ser un participant més, amb l'acompanyament pactat. La persona facilitadora adopta un rol de seguiment, d'observació i d'acompanyament no intrusiu.

9) Primera participació en el grup mentor

Un cop pactats els objectius i el ritme d'incorporació, el jove assisteix per primera vegada a una activitat del grup mentor. Si el jove ho desitja, pot anar acompanyat de la persona facilitadora en aquesta primera visita, que actua com a suport puntual per facilitar el primer contacte amb el grup. La modalitat de participació concreta dependrà de la naturalesa de l'entitat i dels objectius pactats: assistència a una assemblea, una activitat formativa, cultural o social, entre d'altres. Cal recordar i recalcar al jove que la persona facilitadora només participarà en el primer dia de participació en el grup mentor, després el jove ja hi assistirà sense aquest acompanyament. La persona facilitadora, ha de tenir un rol discret i intervenint el mínim animant a presentar-se ell mateix i participant de la manera més autònoma possible.

10) Reunions de seguiment i avaluació de procés

En aquesta fase, la persona facilitadora visita el grup mentor durant una activitat en la qual el jove assisteixi. La freqüència amb la qual visita pot variar segons el cas, però fent com a mínim tres visites al llarg de la mentoria. Durant la visita, la persona facilitadora observa la dinàmica del grup i la participació del jove de manera no intrusiva, registrant les seves observacions en un diari de camp (vegeu a l'annex 9). A més de l'observació, fa una trobada individual breu amb el jove per explorar l'avenç progressiu percebut dels objectius, la qualitat dels vincles que s'estan establint. En cas que calgui, la periodicitat es pot escurçar o allargar en funció de les necessitats del jove i l'entitat. Per tal de fer una avaluació més extensa, al mes de febrer es realitza una avaluació de procés, més detallada a l'apartat d'avaluació.

Durant aquest període, cal tenir en compte que els joves tindran diversos nivells d'autonomia i necessitat d'acompanyament diverses. Alguns joves tindran un procés d'incorporació més autònoma i d'altres requeriran més trobades individuals i freqüents. En qualsevol cas, el seguiment és sistemàtic per a tots els participants, independentment de la

iniciativa del jove, però el professional es pot adaptar a la major demanda dels joves, si s'escau. En cas que sorgeixin conflictes interns en el grup que impliquin el jove, o bé, que afectin la seva participació, caldrà abordar-ho. Primerament, escoltant al jove i acompanyant-lo comprensivament en la seva versió del conflicte per tal que pugui identificar l'inici del conflicte i com s'ha desenvolupat i les emocions que han sorgit d'aquest. I també, ajudant-lo a trobar estratègies per tal de resoldre el conflicte. Si cal, el professional pot parlar amb la persona referent del grup mentor per tal de valorar estratègies conjuntes per resoldre'l.

11) Trobada de seguiment entre joves participants

Al mes de març també es du a terme una trobada grupal amb tots els joves participants del projecte, dinamitzada per la persona facilitadora. Aquesta sessió, d'una durada aproximada de dues hores, té un caràcter informal i d'intercanvi mutu. Cada jove comparteix, si ho desitja, com viu el procés d'incorporació al seu grup mentor: què li està aportant, quines dificultats ha trobat i quins vincles ha anat construint. L'objectiu no és avaluar sinó generar un espai de reconeixement mutu entre els joves, on puguin aprendre de les experiències alienes i sentir-se part d'un col·lectiu més ampli que el seu grup mentor. Aquesta trobada permet també a la persona facilitadora detectar dificultats comunes o patrons que no hagin sorgit a les visites individuals, i introduir ajustaments si cal.

Fase D. Avaluació final i projecció de continuïtat (juny)

La fase final de la intervenció té com a objectiu donar un tancament significatiu al procés de mentoria, avaluar els resultats assolits i projectar la continuïtat de les relacions més enllà del marc del projecte.

12) Avaluació final amb el jove mentoritzat i grup mentor

D'una banda, la persona facilitadora es reuneix individualment amb el jove. En aquesta trobada, s'administra de nou el test de capital social *bridging*. A continuació, es fa una revisió de l'assoliment dels objectius replantejats a l'avaluació de procés i quins aprenentatges ha fet el jove al llarg del procés.

D'altra banda, la persona facilitadora, es reuneix amb la persona referent de l'entitat per fer el tancament del procés des de la perspectiva del grup mentor. En aquesta trobada, es fa una revisió conjunta dels objectius pactats i es valora l'experiència d'haver estat grup mentor: quines han estat les dificultats, quins els aprenentatges i de quina manera la incorporació del jove ha enriquit la diversitat i la dinàmica interna del grup.

13) Sessió de tancament conjunta

Finalment, es realitza una sessió conjunta entre el jove, la persona referent de l'entitat i la persona facilitadora. Aquesta sessió té un caràcter més simbòlic i relacional que avaluatiu, i

té com a objectiu tancar el procés de manera significativa per a totes les parts. Es fa una ronda de reflexió on tant el referent del grup mentor com el mentoritzat comparteixen els aprenentatges adquirits i el vincle construït. El segon punt, és plantejar la continuïtat del jove a l'entitat. En cas que tant el jove vulgui continuar, la persona facilitadora ajuda a establir el compromís que tindrà el jove i l'entitat. A més, explica que ja no formarà part d'aquesta nova etapa, tot mantenint espais d'atenció disponibles per al jove si els necessita. L'objectiu és que allò que ha començat com una intervenció professional es transformi en una relació comunitària real, orgànica i sostenible. En cas que el jove decideixi no continuar, s'obre un espai de reflexió de les raons per les quals no vol continuar participant-hi, i se li ofereix la possibilitat de reiniciar el procés amb una nova entitat.

Amb aquesta sessió es tanquen les fases de la intervenció. Tanmateix, l'objectiu últim del projecte no és el tancament del projecte sinó oferir de manera continuada la formació de mentories incorporades de joves migrats extutelats a grups mentors. També, s'espera que els vincles construïts durant el procés perdurin més enllà del marc del projecte si és que es planteja la continuïtat del jove en el grup, tot i això, se l'ofereix la possibilitat que puguin participar en una altra mentoria amb grups mentors varis, si així ho desitgen.

6.5. Sistema d'avaluació

L'avaluació de la intervenció s'estructura en tres moments, combinant mètodes quantitatius i qualitatius per obtenir una visió integral dels canvis produïts en el capital social *bridging* dels joves i de la rebuda dels grups mentors. Tota la informació recollida tant els qüestionaris com en les entrevistes es guarda en carpetes per casos d'accés restringit.

Avaluació inicial

L'objectiu de l'avaluació inicial és tenir una mesura de partida, d'una banda, dels joves i, d'altra, dels grups mentors. Per tal de recollir una primera avaluació dels joves, es du a terme una entrevista semiestructurada (vegeu el guió a l'annex 4) per explorar les necessitats relacionals, socioeconòmiques, d'habitatge i culturals i les expectatives respecte al programa. Se'ls administra el *Qüestionari de Capital social bridging* de Villalonga-Olives et al., (2016) (vegeu annex 10), un instrument validat per a poblacions migrants que mesura tres dimensions del capital social: la socialització en el lloc de treball, la pertinença a les activitats comunitàries i la participació en activitats comunitàries. Per tal de reduir les barreres idiomàtiques i facilitar la comprensió a joves amb poca familiaritat amb qüestionaris, la persona facilitadora pot llegir els ítems en veu alta i resoldre els dubtes que puguin sorgir, garantint que es compregui i per assegurar la validesa de l'instrument.

Amb els grups mentors, l'avaluació inicial es du a terme en el marc de l'entrevista semiestructurada, seguint la fitxa d'incorporació (vegeu annex 6) que permet recollir informació sobre la cultura organitzativa de l'entitat, la disposició per al mentoratge i l'experiència prèvia del grup. Paral·lelament, s'administra una adaptació del Qüestionari Integrat de Capital Social del Banc Mundial (Grootaert et al., 2004) a tots els membres del grup, per tal de tenir el màxim de respostes sobre el que opinen els seus membres. L'adaptació del qüestionari consisteix en una reducció d'ítems per tal de deixar només aquelles preguntes del qüestionari original que encaixen amb el context de la intervenció, a més que no esdevingui feixuc i aconseguir el màxim de respostes possibles. Els ítems avaluats són *grups i xarxes, confiança i solidaritat, acció col·lectiva i cooperació i cohesió social i inclusió* (vegeu a l'annex 11). Per major facilitat de recollida de respostes es crea un google forms.

Avaluació de procés

L'avaluació de procés es concentra al març i té com a objectiu identificar els avenços assolits, les dificultats sorgides i fer les modificacions necessàries. Durant les visites de seguiment periòdiques, la persona facilitadora recull informació a través d'observació participant, registrada en un diari de camp (vegeu a l'annex 9), que permet documentar la qualitat de la participació del jove, el tipus i freqüència d'interaccions amb els membres del grup, el grau d'iniciativa i autonomia, el clima relacional i els possibles obstacles observades. També, es du a terme una reunió conjunta entre el jove, la persona referent de l'entitat i la persona facilitadora per revisar els objectius pactats a l'inici i valorar conjuntament els avenços assolits, les dificultats sorgides i, si s'escau, modificar-los. En aquest cas, es notificarà amb el responsable del grup mentor.

Avaluació final

L'avaluació final té com a objectiu mesurar els canvis produïts en el capital social *bridging* dels joves al llarg de tota la intervenció i recollir la valoració global de totes les parts implicades. Amb els joves, es du a terme una avaluació qualitativa a través d'una entrevista individual on es revisen els objectius per valorar el seu assoliment. Pel que fa a avaluació quantitativa, es readministra el *Qüestionari de Capital Social Bridging* de Villalonga-Olives et al. (2016) (vegeu annex 11). La comparació dels resultats d'inici i final, permet mesurar l'evolució del capital social *bridging* abans i després de la intervenció.

Finalment, a la sessió de tancament conjunta, assisteixen el referent del grup mentor, el jove mentoritzat i el professional facilitador, i es fa una revisió col·lectiva dels objectius pactats entre el jove, la persona referent de l'entitat i la persona facilitadora, que permet tancar el procés de manera participativa i identificar els aprenentatges compartits.

A mode resum, per tal de veure de manera gràfica els objectius i indicadors específics, vegeu l'annex 13.

6.6. Recursos necessaris

Primerament, sobre els recursos humans, el projecte requereix d'una persona facilitadora professional de psicologia social i una persona tècnica digital.

Pel que fa a la infraestructura, el projecte requereix a la Fase A, una sala per poder treballar en el mapatge i fer els entrevistes, amb una capacitat per de fins a 5 persones com a màxim. A la fase 8, es necessita una sala gran amb la capacitat fins a 40 persones, ja que es duen a terme trobades tant amb grups mentors com amb joves mentoritzats. Aquestes trobades es realitzen en equipaments municipals que se cedeixin al projecte en el marc de la col·laboració comunitària. Les entrevistes inicials amb entitats, es realitzen a l'espai habitual del grup, per tal de conèixer de primera mà l'entorn on es desenvolupen les activitats i saber l'espai on s'incorporarà el jove. En aquest sentit, es prioritza que l'escenari de la intervenció sigui al màxim centralitzat en el mateix context del grup mentor per tal que sigui el més facilitat per a grups mentors com per joves.

Quant al material fungible, el projecte necessita material d'oficina per a la impressió dels instruments d'avaluació, les fitxes de perfil dels joves i les entitats, els guions d'entrevista, els qüestionaris i el material de difusió. Concretament, fulls, tinta d'impressora, bolígrafs, carpetes separadores d'arxiu, i el material específic per a la sessió de capaciació.

Pel que fa als recursos tecnològics, el projecte necessita un ordinador portàtil per a la gestió documental i la comunicació, un telèfon mòbil per al contacte amb joves i entitats, i accés a internet per a la consulta de directoris públics. El recurs tecnològic central del projecte és una pàgina web accessible des del mòbil, dissenyada i mantinguda per la persona tècnica digital, que recull el catàleg actualitzat d'entitats mentores disponibles. La pàgina web s'actualitza de manera continuada a mesura que noves entitats s'incorporen al projecte i decideixen obrir-se a mentoritzar. Per al seguiment i la gestió dels perfils de joves i entitats, s'utilitza un full de càlcul compartit d'accés restringit que garanteix la confidencialitat de les dades personals de conformitat amb la normativa vigent en matèria de protecció de dades.

Per últim, els recursos metodològics, el projecte requereix d'instruments per tal de fer les avaluacions, els quals estan adjuntats a l'annex del treball.

7. Pressupost

A continuació, es presenta el pressupost del projecte el qual es divideix en recursos humans, d'infraestructura, materials i tecnològics. Cal recalcar que la persona facilitadora està assalariada basada en el Conveni d'Acció Social 2026 (Boletín Oficial del Estado, 2026).

Taula 1

Pressupost

Categoria	Concepte	Unitats	Cost unitari	Total
Recursos humans	Psicòleg/oga social facilitadora	1400 hores	17,97€/h	25.158€
	Tècnic/a digital	100 hores	25€/h	2.000€
Infraestructura	Sala petita per a entrevistes (Fase A)	15 sessions	0€ (cedida)	0€
	Sala gran per a sessions grupals (activitats 7 i 9)	2 sessions	0€ (cedida)	0€
Recursos materials	Fulls DIN A4 (500 fulls)	2 paquets	5€	10€
	Tinta d'impressora	2 cartutxos	20€	40€
	Bolígrafs	40 unitats	0,20€	10€
	Carpets separadores	20 unitats	1,50€	30€
	Impressió cartells difusió (A3, color)	80 unitats	0,50€	40€
	Material taller (post-its, retoladors, paper)	1 lot	30€	30€
Recursos tecnològics	Domini web (1 any)	1	15€	15€
	Allotjament web hosting (1 any)	1	60€	60€
	Pantalla de projecció	1	0€ (cedida)	0€
	Projector	1	0€ (cedit)	0€
	Equip informàtic portàtil	1	800€	800€
	Dispositiu mòbil amb connexió a dades	1	30€/mes	300€
Imprevistos (5%)				1.424,65€
TOTAL				29.917,65€

Nota. Elaboració pròpia.

8. Discussió

El Projecte NexJove neix de la constatació que els joves migrants extutelats s'enfronten a un procés d'emancipació que va molt més enllà de la cobertura de necessitats materials. L'arribada de la majoria d'edat suposa un canvi abrupte i desafiant que els obliga a assumir responsabilitats adultes sense els suports dels quals disposa la resta de la seva generació (Stein, 2006). Davant d'aquesta realitat, el present projecte ha situat el capital social *bridging* com a dimensió central, partint de la premissa que les xarxes relacionals basades en capital social *bridging* tenen un impacte directament positiu la seva emancipació i inclusió (Putnam, 2000; Eriksson et al., 2018).

Davant de la manca d'avaluació de l'impacte de la mentoria en les interaccions amb la comunitat local (Barbaresos et al., 2023) i les restriccions de les relacions diàdiques per generar capital social *bridging* (Norozi, 2025), el model de mentoria grupal incorporada que proposa el Projecte NexJove respon directament a aquestes limitacions: en lloc de crear una relació nova des de zero, incorpora el jove a grups comunitaris ja formats i actius, generant vincles en un context d'interès real i amb possibilitats de continuïtat un cop finalitzat el programa. Tal com planteja Wenger (1998), les comunitats de pràctica es construeixen mitjançant un compromís mutu i l'ús de recursos i activitats comunes, fet que fa possible la participació i genera vincles significatius entre els membres d'una comunitat de manera orgànica i sostenible.

Un segon element distintiu de la intervenció és el seu caràcter bidireccional i territorial. Seguint Solé et al. (2011), la inclusió no és un procés en el qual el jove migrant s'adapta, sinó un procés de transformació mútua en el qual ambdues parts s'enriqueixen. La present proposta incorpora aquesta perspectiva situant les entitats comunitàries com a participants de la intervenció i no com a simples recursos instrumentals al servei del jove.

Pel que fa a la replicabilitat del model, el projecte NexJove no només busca enfortir els vincles dels joves en el context immediat sinó que contribueix al fet que els joves se sensibilitzin en què connectar amb la comunitat local és un recurs essencial per a la seva integració i accés a recursos i oportunitats. En un col·lectiu caracteritzat per la mobilitat residencial, la intervenció posa en evidència que establir vincles amb la comunitat és valuós, independentment del temps i el lloc, convertint aquesta dinàmica en un aprenentatge transferible a qualsevol context nou.

Tanmateix, la proposta es poden considerar limitacions i riscos. En primer lloc, es tracta d'un disseny que no ha estat implementat ni avaluat empíricament, de manera que els seus efectes reals resten per demostrar. També, la recerca sobre l'impacte de la mentoria en el

capital social mesurat directament és encara molt escassa (Radlick et al., 2020), fet que subratlla la necessitat que futures implementacions incorporin dissenys avaluatius robustos que permetin generar evidència en aquest àmbit. En segon lloc, els riscos inherents a qualsevol procés de mentoria és la creació de dependències relacionals, tant amb la persona facilitadora com amb membres concrets del grup mentor. Per prevenir-ho, la intervenció promou la diversificació dels vincles dins del grup i una retirada progressiva de la persona facilitadora a mesura que el jove s'incorpora. A més, cal reconèixer que els estereotips i prejudicis presents a la societat també poden manifestar-se dins dels grups mentors. Per aquest motiu, el taller de capacitació treballa de manera explícita actituds i dinàmiques que podrien dificultar una incorporació respectuosa amb el jove, i la persona facilitadora manté un seguiment continuat per detectar i abordar aquestes situacions de manera preventiva.

Per anar acabant, el projecte compta amb la possibilitat de créixer en l'àmbit de grandària del grup de joves participants i d'extensió territorial, per tal de fer créixer el projecte i la seva amplitud d'atenció. A mesura que els mateixos joves que participen en projecte es desplacen, es poden anar contactant i connectant amb més entitats que puguin ser futurs grups mentors de les noves zones geogràfiques. Per tant, les línies de futur desenvolupament del projecte apunten a l'ampliació d'aquest a altres municipis de Catalunya, ja que el model depèn només de la capacitat del territori per generar vincles amb els joves.

En conclusió, el Projecte NexJove representa una aposta per entendre la inclusió social més enllà d'un procés d'adaptació individual si no com un acte col·lectiu i comunitari. I és a aquesta escala on en generen les condicions perquè relacions quotidianes s'entretreixin fins a construir una xarxa de comunitat.

9. Referències

- Ajuntament de Barcelona. (s.d.-a). *Guia BCN: directoris d'entitats i equipaments de Barcelona*. Recuperat el 2 de maig de 2026, de <https://guia.barcelona.cat/ca/directoris>
- Ajuntament de Barcelona. (s.d.-b). *Xarxa BCN Antirumors*. Barcelona Acció Intercultural. Recuperat el 22 de maig de 2026, de <https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/ca/estrategia-bcn-antirumors/participacio/xarxa-bcn-antirumors>
- Alarcón, X., Bobowik, M., i Prieto-Flores, Ò. (2021). Mentoring for improving the self-esteem, resilience, and hope of unaccompanied migrant youth in the Barcelona metropolitan area. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(10), 5210. <https://doi.org/10.3390/ijerph18105210>
- Alonso-Bello E., Santana-Vega L. E. i Feliciano-García, L. (2018). *Trayectorias de empleabilidad de los jóvenes que abandonan el sistema de protección*. *Educatio Siglo XXI*, 36(3), 485–504. <https://doi.org/10.6018/j/350061>
- Angrosino, M. (2007). *Doing ethnographic and observational research*. SAGE Publications.
- Antón-Alonso, F., Porcel, S., i Cruz-Gómez, I. (2023). La precarización creciente de las trayectorias laborales juveniles en la ciudad de Barcelona: Un análisis integrando las perspectivas de curso vital y generacional. *Papers: Revista de Sociologia*, 108(1). <https://doi.org/10.5565/rev/papers.3015>
- Arnal, M., i Garcés, A. (2021). Joves migrants sols a Catalunya: trajectòries i reptes d'inclusió social. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Arnal, N., i Garcés-Mascreñas, B. (2021). Joves emigrats sols fora dels sistemes d'acollida: Diagnosi del cas de Barcelona (CIDOB Briefings, núm. 28). CIDOB. https://www.cidob.org/sites/default/files/2024-09/28_CIDOB%20BRIEFINGS_CAT.pdf
- Barbaresos, F., Georgiou, N., Vasilopoulos, F., i Papathanasiou, C. (2023). Peer support groups and peer mentoring in refugee adolescents and young adults: A literature review. *Global Journal of Community Psychology Practice*, 14(2), 1–18. <https://journals.ku.edu/gjcnp/article/view/21037>
- Benomar Saoud, K., i Pàmies Rovira, J. (2022). Un aproximament a la transició a la majoria d'edat dels joves migrants extutelats: entre l'emancipació i les frustracions. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 80, 155–173.
- Benomar Saoud, M., i Pàmies Rovira, J. (2022). Xarxes socials i suport en joves migrants no acompanyats. *Revista de Migraciones*, 52, 45–62.

- Bravo, A., i Fernández, J. (2003). Las redes sociales de los adolescentes en acogimiento residencial. *Psicothema*, 15(1), 136–142.
- Boletín Oficial del Estado. (2026). *BOE-A-2026-4641*. <https://www.boe.es>
- Bourdieu, P. (1986). «The Forms of Capital», en Richards J. G. (ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, New York: Greenwood Press, 241–258.
- Cabo-Isasi, A., i García-Juanatey, A. (2017). Discurs de l'odi. Ajuntament de Barcelona.
- Cabo-Isasi, A., i García-Juanatey, A. (2017). El discurso del odio en redes sociales. *Revista Española de Sociología*, 26(3), 123–140.
- Casado, M. (2022). El capital social de menores extranjeros no acompañados y jóvenes extutelados. *Revista de Servicios Sociales*, 79, 89–104.
- Castel, R. (1995). *Les métamorphoses de la question sociale: Une chronique du salariat*. Fayard.
- Committee on the Rights of the Child. (2005). General Comment No. 6: Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. United Nations. <https://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>
- Comfort, C. (2024). Mentoring, social capital and young people. *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*, 22(2), 38–52. <https://doi.org/10.24384/1ttg-gt35>
- Consell Nacional de la Joventut de Catalunya. (2022). Informe sobre joventut i exclusió social. Barcelona.
- Consejo de la Juventud de España. (2025). Observatorio de Emancipación Juvenil. Madrid.
- Crul, M. (2017). Super-diversity vs. assimilation: How complex diversity in majority–minority cities challenges the assumptions of assimilation. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(1), 54–68.
- Departament de Drets Socials i Inclusió. (2026). *Dades sobre infants i joves emigrats sols*. Generalitat de Catalunya. Recuperat el [data d'avui], de https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/infancia_i_adolescencia/estrategiacatalanaacollida/dades/
- Derluyn, I., i Broekaert, E. (2007). Different perspectives on emotional and behavioural problems in unaccompanied refugee children and adolescents. *Ethnicity i Health*, 12(2), 141–162. <https://doi.org/10.1080/13557850601002296>
- Donlan, A. E., McDermott, E. R., i Zaff, J. F. (2017). Building relationships between mentors and youth: Development of the TRICS model. *Children and Youth Services Review*, 79, 385–398. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.06.044>

- Durston, J. (1999). Construyendo capital social comunitario. *Revista de la CEPAL*, (69), 103–118.
<https://repositorio.cepal.org/server/api/core/bitstreams/e15b3c86-945c-4bbb-89e9-b1d468bd1594/content>
- Durston, J. (2000). *¿Qué es el capital social comunitario?* CEPAL, Serie Políticas Sociales, núm. 38. <https://repositorio.cepal.org/handle/11362/5952>
- Eriksson, M., Wimelius, M. E., i Ghazinour, M. (2019). ‘I Stand on My Own Two Feet but Need Someone Who Really Cares’: Social Networks and Social Capital among Unaccompanied Minors for Becoming Established in Swedish Society. *Journal of Refugee Studies*, 32(3), 372–396.
- Eriksson, R., et al. (2018). Social capital and integration among migrant youth. *European Journal of Social Work*, 21(3), 1–15.
- European Commission against Racism and Intolerance (ECRI). (2016). *ECRI General Policy Recommendation No. 15 on combating hate speech*. Council of Europe.
<https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech/16808b5b01>
- FEPA. (2020). Joves extutelats i emancipació. Barcelona: Federació d’Entitats amb Projectes i Pisos Assistits.
- FEPA. (2023). Informe sobre la situació dels joves extutelats a Catalunya. Barcelona.
- FEPA. (2025). Informe anual sobre joventut extutelada. Barcelona.
- Field, J. (2003). *Social capital*. Routledge.
- Flores, M., i Rello, F. (2001). *Capital social: virtudes y limitaciones*. Conferència Regional sobre Capital Social i Pobresa, CEPAL i Universitat de l'Estat de Michigan, Santiago de Xile.
https://www.flacsoandes.edu.ec/sites/default/files/agora/files/1267551205.capital_social.pdf
- Forrest, R., i Kearns, A. (2001). Social cohesion, social capital and the neighbourhood. *Urban Studies*, 38(12), 2125–2143. <https://doi.org/10.1080/00420980120087081>
- Fundació Arrels. (2020). Persones joves en situació de sensellarisme a Barcelona. Barcelona.
- Fundació Arrels. (2020). Viure al carrer a Barcelona: Radiografia d’una ciutat sense llar.
<https://www.arrellsfundacio.org/wp-content/uploads/2021/02/vivir-en-la-calle-en-Barcelona-informe-2020.pdf>
- Jirón, P., Toro, A., Caquimbo, S., Goldsack, L., i Martínez, L. (2004). *Bienestar habitacional: Guía de diseño para un hábitat residencial sustentable*. Instituto de la Vivienda,

- Facultad de Arquitectura y Urbanismo, Universidad de Chile; Universidad Técnica Federico Santa María; Fundación Chile. ISBN: 956-19-0444-6
- Fukuyama, F. (2001). Social capital, civil society and development. *Third World Quarterly*, 22(1), 7–20. <https://doi.org/10.1080/01436590020022547>
- García-España, E. (2016). Exclusión social y juventud migrante. *Revista Española de Investigación Criminológica*, 14, 1–25.
- Gavilán, A. (2024). El mercado de la vivienda en España: evolución reciente, riesgos y problemas de accesibilidad (Capítulo 4 del informe anual 2023 del Banco de España). Dirección General de Economía y Estadística. Banco de España.
- Generalitat de Catalunya. (2022). Dades sobre infància tutelada i extutelada. Barcelona.
- Generalitat de Catalunya. (2026). Dades sobre l'estratègia catalana per a l'acollida i la inclusió dels infants i joves emigrats sols. Departament de Drets Socials i Inclusió. https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/estrategiacatalanaacollida/dades/
- Generalitat de Catalunya. (2026). Informe sobre menors migrants no acompanyats. Barcelona.
- Gomà, R. (2008). La acción comunitaria: transformación social y construcción de ciudadanía. *Revista de Educación Social (RES)*, (7). <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2580560>
- Gullo, F., García-Alba, L., Bravo, A., i del Valle, J. F. (2021). Crossing countries and crossing ages: The difficult transition to adulthood of unaccompanied migrant care leavers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(13), 6935. <https://doi.org/10.3390/ijerph18136935>
- Gutiérrez Sánchez, J. D., i Botella Martín, J. (2024). El impacto del proyecto migratorio en la salud mental de jóvenes migrantes extutelados. *Revista Internacional de Trabajo Social y Bienestar*, Azarbe, 13, 65–75.
- Gutiérrez, M., i Botella, L. (2024). Salut mental en joves migrants extutelats. *Anuario de Psicologia*, 54(1), 77–95.
- Hill, M., Davis, J., Prout, A., i Tisdall, E. K. M. (2004). Moving the participation agenda forward. *Children i Society*, 18(2), 77–96. <https://doi.org/10.1002/chi.819>
- Hill, M., et al. (2004). Leaving care and transitions to adulthood. *Children i Society*, 18(5), 345–356.
- Institut d'Estadística de Catalunya. (2025). Dades sobre ocupació juvenil. Barcelona.
- Institut d'Estadística de Catalunya. (2026, 18 de febrero). Encuesta de población activa. 2025. <https://www.idescat.cat/novetats/?id=5472ilang=es>

- Karcher, M. J., Davis, C. i Powell, B. (2002). *The effects of developmental mentoring on connectedness and academic achievement*. *School Community Journal*, 12(2), 35–50.
- Kuperminc, G. P., i Deutsch, N. L. (2021, January). *Group mentoring*. National Mentoring Resource Center. <https://www.nationalmentoringresourcecenter.org>
- Kvale, S., i Brinkmann, S. (2009). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing* (2a ed.). Sage Publications.
- Marchioni, M., i Morín Ramírez, L. (2016). *La intervención comunitaria*. Comunidad. https://comunidad.semfyec.es/wp-content/uploads/Comunidad_-La-intervención-comunitaria.pdf
- Melendro, M., Cabrera, A., Campos, G., Cuenca, M. E., Goig, R. M., Martínez, R., Rodríguez, A. E., i Vasco, M. (2016). *Jóvenes sin tiempo: Riesgos y oportunidades de los jóvenes extutelados en el tránsito a la vida adulta*. Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud / FAD.
- Mels, C., Derluyn, I., i Broekaert, E. (2008). Social support in unaccompanied asylum-seeking boys: A case study. *Child: care, health and development*, 34(6), 757–762. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2008.00883.x>
- Mestres, N., Blanch, C. y Prieto-Flores, Ò. (2021). Análisis de los programas de mentoría social en España y su papel en la inclusión social de la población extranjera y en el fomento de la interculturalidad. Informe Appling Mentoring. <https://mentoringapp.udg.edu/wp-content/uploads/2021/03/Mentoria-CAST-2021.pdf>
- Micolta León, A. (2005). Teorías y conceptos asociados al estudio de las migraciones internacionales. *Trabajo Social*, (7), 59–76. <https://revistas.unal.edu.co/index.php/tsocial/article/view/8476>
- Montserrat, C., Iglesias, E., Gómez, C., Gallart, J., Bedoya, Z., i Llosada-Gistau, J. (2021). *Estudi sobre la situació de la joventut migrada sense referents familiars a Catalunya*. Universitat de Girona.
- Moreno-López, R., & Morales-Calvo, S. M. (2017). *The socio-personal competencies for the socio-occupational insertion of young people in the academic programs of social education*. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 28(1), 33–50.
- Norozi, S. A. (2025). Integration and belonging through relationships: Immigrant youths' experiences of community-based mentoring in Norway. *Genealogy*, 9(4), 115. <https://doi.org/10.3390/genealogy9040115>
- Nussbaum, M. C. (2012). *Crear capacidades: Propuesta para el desarrollo humano* (A. Santos Mosquera, Trad.). Ediciones Paidós.

- Observatorio de la Emancipación. (2020). La juventud extutelada: perfil. Encuestas FEPA. <https://www.observatorioemancipacion.org/la-juventud-extutelada-perfil-encuestas-fe-pa/>
- Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia. (2024). Informe anual sobre discursos d'odi. Madrid.
- Olmos-Gómez, M. (2020). La transición a la vida adulta de jóvenes extutelados. *Revista de Educación Social*, 30, 55–70.
- Observatori Europeu del Sensellarisme. (2010). *Preparatory background document for the European Consensus Conference on Homelessness*. FEANTSA.
- Prieto-Flores, Ò., i Feu Gelis, J. (2020). La mentoria social com a eina de treball amb joves en context d'immigració. *Pedagogia i Treball Social: Revista de Ciències Socials Aplicades*, 9(2). https://revistes.udg.edu/pedagogia_i_treball_social/article/view/22546
- Puentes-Ramírez, E., Hidalgo-Guerrero, A., Ortiz-Bernal, Y., i Betancourt-Quiroga, C. (2020). Indicadores de sostenibilidad social y su relación con el concepto de capital social. *Revista de Arquitectura (Bogotá)*, 23(1), 97–104. <https://doi.org/10.14718/RevArq.2021.3072>
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65–78.
- Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: The collapse and revival of American community. Simon i Schuster.
- Radlick, R. L., Svedberg, P., Nygren, J. M., Przedpelska, S., i Gammon, D. (2020). Digitally enhanced mentoring for immigrant youth social capital: Protocol for a mixed methods pilot study and a randomized controlled trial. *JMIR Research Protocols*, 9(3). <https://doi.org/10.2196/16472>
- Ramírez-Plasencia, D. (2005). Capital social: una aproximación conceptual. *Revista Mexicana de Sociología*, 67(4), 721–747.
- Requena Santos, F. (2004). El capital social en la Encuesta de Calidad de Vida en el Trabajo. *Papers. Revista de Sociologia*, 73, 11–26. <https://doi.org/10.5565/rev/papers/v73n0.1103>
- Robinson, L. J., Siles, M. E., i Schmid, A. A. (2003). El capital social y la reducción de la pobreza: hacia un paradigma maduro. En Atria, R., Arriagada, I., Siles, M., Robinson, L. J., i Whiteford, S. (eds.), *Capital social y reducción de la pobreza en América*

- Latina y el Caribe: en busca de un nuevo paradigma (pp. 51–114). Michigan State University.
- Ruiz-Fincias, M. (2022). Evaluación de programas de participación juvenil. *Revista de Estudios Sociales*, 80, 112–130.
- Senovilla, D. (2014). Menores migrantes no acompañados en Europa. Universidad de Poitiers.
- Síndic de Greuges. (2018). Informe sobre els drets dels infants migrants no acompanyats. Barcelona.
- Solé Puig, C., Sordé Martí, T., Serradell Pumareda, O., Alcalde, R., Flecha Fernández de Sanmamed, A., Petroff, A. G., Cavalcanti, L., Parella, S., Pávez, I., Santamaría, E., i Garzón, L. (2011). Cohesión social e inmigración: aportaciones científicas y discursos políticos. *Revista Internacional de Sociología*, 69(1), 9–32. <https://revintsociologia.revistas.csic.es/index.php/revintsociologia/article/view/366/373>
- Stanton-Salazar, R. D. (2011). A social capital framework for the study of institutional agents and their role in the empowerment of low-status students and youth. *Youth & Society*, 43(3), 1066–1109. <https://doi.org/10.1177/0044118X10382877>
- Stein, M. (2006). Young people aging out of care: The poverty of theory. *Children and Youth Services Review*, 28(4), 422–434. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2005.05.005>
- Sudarsky, J. (2007). *La evolución del capital social en Colombia: 1997–2005*. Departament Nacional de Planificació.
- Subirats, J., Riba, C., Giménez, L., Obradors, A., Giménez, M., Queralt, D., Bottos, P., & Rapoport, A. (2004). Pobreza y exclusión social: Un análisis de la realidad española y europea. Fundación "la Caixa". <https://www.estudios.lacaixa.es>
- Torrado Martín-Palomino, E. (2015). La necesaria reconceptualización de las migraciones de menores no acompañados en Canarias, España. *Estudios Fronterizos*, 16(32), 11–39.
- Torrado, M. (2015). Inclusió social i joventut migrant. *Revista Catalana de Sociologia*, 30, 67–84.
- Úcar, X., i Llena, A. (2006). *Miradas y diálogos en torno a la acción comunitaria*. Editorial Graó. ISBN: 84-7827-447-2
- UNESCO. (2023). *Addressing hate speech through education: A guide for policy makers*. UNESCO i Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000395412>
- UNICEF. (2006). Convenció sobre els drets de l'infant. Nova York.
- UNICEF. (2009). Informe sobre infància i exclusió social. Nova York.

- UNICEF. (2017). *A child is a child: Protecting children on the move*. Nova York.
- Villalonga-Olives, E., Adams, I., i Kawachi, I. (2016). The development of a bridging social capital questionnaire for use in population health research. *SSM - Population Health*, 2, 613–622. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2016.08.008>
- Walther, A. et al. (2021). Vulnerability and Well-Being Decades After Leaving Care. *Frontiers in Psychology*, 11, 577450.
- Watters, C. (2008). *Refugee children: Towards the next horizon*. Routledge.
- Xarxa d'Economia Solidària. (s.d.). *Pam a Pam*. Recuperat el 2 de maig de 2026, de <https://xes.cat/pam-a-pam>
- Xarxanet. (s.d.). *Troba la teva entitat*. Generalitat de Catalunya. Recuperat el 2 de maig de 2026, de <https://xarxanet.org/troba-la-teva-entitat>
- Yory, C. M. (2003). *Topofilia, ciudad y territorio: Una estrategia pedagógica de desarrollo urbano participativo con una dimensión sustentable para las grandes metrópolis de América Latina en el contexto de la globalización: El caso de la ciudad de Bogotá* (Tesi doctoral, Universidad Complutense de Madrid).
- Zhang, X., Lu, X., Huang, C., Liu, W., i Wang, G. (2024). The impact of social capital on migrants' social integration: Evidence from China. *Sustainability*, 16(13), 5564. <https://doi.org/10.3390/su16135564>
- Ziersch, A., Walsh, M., i Due, C. (2023). 'Having a good friend, a good neighbour, can help you find yourself': Social capital and integration for people from refugee and asylum-seeking backgrounds in Australia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(15), 3877–3899. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2023.2177628>

10. Annex

Annex 1: Rols i funcions jove mentoritzat i grup mentor

Taula 2

Relació de mentoria i rols

<i>Grup mentor</i>	
<i>Bones pràctiques grup mentor</i>	Seguint el Model TRICS (Donlan et al., 2017): - Escolta activament el mentoritzat. - Interessa't per a quins són els seus objectius i expectatives de participar en el projecte. - Predica amb l'exemple, sigues un model. - Estigues obert/a de ment amb comportaments que potser no veus usualment. - Qüestiona subtilment i amb cura els pensaments o comportaments que creguis inadequats. - En cas de conflicte, reflexiona sobre solucions, sense directament imposar-les. - Ajuda al mentoritzat a adquirir recursos i habilitats socials. - Valora el temps i compromís del jove per ser-hi present i participar. - Comparteix la teva perspectiva i experiències vitals personals perquè el jove pugui identificar les seves pròpies solucions. - Dona feedback positiu i fes-li comentaris que el facin sentir bé. - Ajuda'l o ajuda-la a veure les oportunitats i recursos nous.
<i>Activació de capital social</i>	- Introdueix-lo o introduceix-la a experiències noves. - Anima'l o anima-la a establir o reestablir contactes amb el grup. - Presenta'ls a persones i xarxes de les quals puguin recórrer en cas de necessitar recursos o informació.
<i>En cas de falta sense justificació</i>	- Pregunta-li el perquè de les faltes i interessa't per si se senten a gust. - Recorda-li la normativa i el compromís acordat i pregunta-li si voldria canviar-lo. - Evita la culpabilització, parla des de la corresponsabilitat d'igual a igual.
<i>En cas de conflicte intern</i>	- Recorda que el conflicte forma part de qualsevol procés d'incorporació i no implica un fracàs. - Pots parlar amb la professional de NexJove per tal de notificar-ho o buscar estratègies per resoldre'l. - Si sorgeixen diversitats culturals, aborda'l amb curiositat i sense judici. - No esperis que una situació desavinguda s'agreugi per comunicar-ho.

Jove mentoritzat

*Bones
pràctiques
del jove
mentoritzat*

- Assisteix a les activitats de grup i col·lectives acordades.
- En cas de no poder assistir, avisa amb la màxima antel·lació possible.
- Comparteix els teus interessos i expectatives amb la persona referent del grup.
- Si alguna actitud o comentari no et fa sentir còmode, comunica-ho, no deixis d'assistir sense raó aparent.
- Si tens algun dubte o no entens el que s'explica, pregunta-ho.
- Tingues la ment oberta: escolta altres maneres de viure, altres maneres de pensar o de sentir que no siguin les teves. Segur que pots aprendre'n.
- Mostra reciprocitat: si el grup t'ajuda, busca maneres d'aportar en el grup.

*Activació
de capital
social*

- Presenta't a les persones del grup i mostra interès per a les seves experiències
- Busca punts en comú amb els membres del grup
- Accepta a invitacions a activitats informals (dinars, sortides, quedades), per tal de construir vincles més significatius
- Explica els teus interessos o aquells aspectes que et criden l'atenció.
- Confia en el que et recomanen persones del grup.
- Demana consell o informació sobre necessitats que tinguis.

*En cas de
conflicte*

- Expressa el teu malestar amb les persones de més confiança del grup, sense acusar ni atacar l'altra persona.
- Troba un moment tranquil per expressar el que et passa i el que sents.
- No estàs sol/a, el grup sempre vol que els seus membres estiguin bé.
- Un conflicte puntual amb algú no és un conflicte amb tot el grup.
- Compta amb el professional de NexJove si necessites explicar-ho a una persona externa.

Nota. Elaboració pròpia. La secció *bones pràctiques grup mentor*, està adaptada de Comfort (2024) i amb la referència de Donlan et al. (2017).

Annex 2: Cronograma

Taula 3
Cronograma

na

	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny																														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Fase A: Mapeig i captació																																								
1 Mapeig d'actius comunitaris																																								
2 Creació de la plataforma difital de grups mentors																																								
3 Contacte amb entitats i iniciatives																																								
4 Difusió informativa i captació de joves																																								
5 Entrevistes i avaluació inicial de grups mentors																																								
6 Entrevistes i avaluació inicial de joves mentoritzats																																								
Fase B: Connexió entre mentor i mentoritzat																																								
7 Sessió planificació d'objectius de la mentoria																																								
8 Taller de capacitació per a grups mentors																																								
Fase C: Mentoria grupal d'incorporació																																								
9 Acompanyament al grup mentor																																								
10 Reunions de seguiment i avaluació de procés																																								
11 Trobada de seguiment entre joves participants																																								
Fase D: Projectió de continuïtat																																								
12 Avaluació final																																								
13 Sessió de tancament conjunta																																								

Nota. Elaboració pròpia.

Annex 3: Cartell de difusió informativa del projecte destinat a joves

Figura 1

Cartell informatiu NexJove en català

Nota. Elaboració pròpia.

Figura 2

Cartell informatiu NexJove en castellà

The poster features a background image of four young people (two men and two women) seen from behind, looking out over a cityscape that includes the Sagrada Família and the Torre Agbar. The text is in Spanish. At the top left, 'NexJOVE' is written in large, stylized yellow letters with a pink and blue outline. To the right, a white circular graphic contains the text 'Para jóvenes extutelados migrados 18 a 30 años'. Below this, two yellow and pink brushstroke-style boxes contain the text 'Conecta personas' and 'Crea oportunidades'. A white horizontal bar across the middle contains four icons: a green location pin, three purple figures, two teal hands, and a pink open door. Below these icons are the words 'VEN', 'CONECTA', 'PARTICIPA', and 'ABRE OPORTUNIDADES'. At the bottom left, a purple brushstroke box contains the text 'UN PROYECTO DE MENTORÍA GRUPAL INCORPORADA'. To the right of this, the word 'ÚNETE' is written with a curved arrow pointing to a QR code. The bottom of the poster features a black silhouette of a city skyline.

NexJOVE

Para jóvenes
extutelados
migrados
18 a 30 años

Conecta personas
Crea oportunidades

VEN CONECTA PARTICIPA ABRE OPORTUNIDADES

UN PROYECTO DE
**MENTORÍA
GRUPAL
INCORPORADA**

ÚNETE

Nota. Elaboració pròpia.

Annex 4: Guió entrevista semiestructurada inicial per a joves

Temps: 1 hora aprox.

→ Situació actual

- Com estàs vivint ara? On vius i amb qui?
- Estàs treballant o estudiant en aquest moment?
- Fa quant temps que ets a Barcelona? I a Catalunya?
- Tens la documentació en regla o estàs en procés de regularització?
- Quins són els principals reptes que tens ara mateix en el dia a dia?

→ Xarxa relacional actual

Amb qui passes el temps lliure? Qui és important per a tu aquí a Barcelona?

- Tens persones de confiança a les quals puguis recórrer si necessites ajuda?
- Et relaciones amb persones d'aquí, de Catalunya? O principalment amb persones del teu país d'origen?
- Participes en algun grup, associació o activitat de manera regular?
- Sents que formes part d'algun lloc o comunitat a Barcelona?

→ Interessos i motivacions

- Quines coses t'agrada fer en el teu temps lliure?
- Hi ha alguna temàtica o àmbit que t'interessi especialment? Per exemple, l'habitatge, l'economia, la cultura, l'esport, la música...
- Quin és el teu principal objectiu ara mateix? Què t'agradaria aconseguir en els propers mesos?
- Hi ha alguna cosa que t'agradaria aprendre o conèixer millor?
- Quin tipus de persones o entorns et fan sentir còmode?

→ Disponibilitat i logística

- Quins dies i hores tens lliures de manera habitual?
- Tens facilitat per moure't per Barcelona? Fas servir transport públic?
- Hi ha algun barri o zona on et sigui més fàcil quedar?

→ Expectatives respecte al projecte

- Què t'ha motivat a interessar-te per aquest projecte?
- Què t'agradaria obtenir de la teva participació?
- Hi ha alguna cosa que et preocupi o que vulguis saber abans de decidir si participar?
- Com et sents en relació a connectar-te amb un grup de persones que no coneixes?

→ Presentació dels grups mentors disponibles

- Se li mostren les fitxes de les entitats més adequades.
- Se li explica breument cada opció.
- Se li dona temps per reflexionar i fer preguntes.
- Se li pregunta si alguna de les opcions li genera interès.

→ **Tancament**

- Es resolen els dubtes que pugui tenir el jove.
- S'explica quins seran els propers passos si decideix participar.
- S'agraeix la seva participació i el temps dedicat.
- Es recorda que pot contactar amb la persona facilitadora en qualsevol moment.

Annex 5: Fitxa de registre d'inscripció joves

1. DADES PERSONALS

- Nom i cognoms: _____
- Edat: _____
- Lloc de residència actual: _____

2. SITUACIÓ ACTUAL

- Situació laboral:
 - ☐ Estudiant
 - ☐ Treballant
 - ☐ A l'atur
 - ☐ Altres: _____
- Situació d'habitatge:
 - ☐ Habitatge propi
 - ☐ Lloguer
 - ☐ Acollida / amb familiars o amics
 - ☐ Recursos socials / pis d'autonomia
 - ☐ Altres: _____

3. PERFIL PERSONAL

- Potencialitats (habilitats, fortaleeses, capacitats):

- Aficions / interessos:

- Barreres o dificultats actuals:

- Àmbit d'interès prioritari: Habitatge / Socioeconòmic / Cultural i participació juvenil

4. HORARI DISPONIBLE

- Dies disponibles: _____
- Franja horària: _____

5. EXPECTATIVES

CLÀUSULA DE PROTECCIÓ DE DADES

D'acord amb la normativa vigent en matèria de protecció de dades personals, les dades facilitades en aquest formulari seran tractades de manera confidencial i s'incorporaran a un fitxer titularitat del Projecte X amb la finalitat de gestionar la seva participació en el projecte. Les dades no seran cedides a tercers, excepte obligació legal o quan sigui necessari per al correcte desenvolupament de les activitats del projecte.

La persona interessada pot exercir els drets d'accés, rectificació, supressió, limitació del tractament i oposició mitjançant comunicació escrita al Projecte NexJove.

Data d'inscripció: ____ / ____ / ____

Signatura: _____

Annex 6: Fitxa de registre d'incorporació grup mentor

1. DADES DEL GRUP

- Nom del grup o entitat: _____
- Persona de contacte i càrrec: _____
- Adreça o espai habitual de trobada: _____
- Correu electrònic de contacte: _____
- Telèfon de contacte: _____

2. DESCRIPCIÓ DEL GRUP

- Àmbit de treball:
 - ☐ Habitatge
 - ☐ Socioeconòmic
 - ☐ Cultural i participació juvenil
 - ☐ Altres: _____
- Tipus d'organització:
 - ☐ Associació registrada
 - ☐ Grup informal no registrat
 - ☐ Cooperativa
 - ☐ Altres: _____
- Nombre aproximat de membres actius: _____
- Antiguitat del grup: _____

3. CULTURA I FUNCIONAMENT INTERN

- Model de presa de decisions:
 - ☐ Assembleari
 - ☐ Jeràrquic
 - ☐ Mixt
 - ☐ Altres: _____
- Llengua o llengües habituals de funcionament:

- Experiència prèvia amb persones migrades o en situació de vulnerabilitat:
 - ☐ Sí, habitual
 - ☐ Sí, puntual
 - ☐ No

- Heterogeneïtat dels membres pel que fa a origen, edat i situació socioeconòmica:

☐ Alta

☐ Mitjana

☐ Baixa

4. HORARI I DISPONIBILITAT

- Dies i horaris habituals d'activitat:

- Freqüència de les activitats:

☐ Setmanal

☐ Quinzenal

☐ Mensual

☐ Altres: _____

5. DISPOSICIÓ PER A LA INCORPORACIÓ D'UN JOVE

- El grup està disposat a acollir un jove en procés d'emancipació:

☐ Sí

☐ No

☐ Condicions: _____

- Persona de referència de la mentoria:

6. POTENCIALITATS I RECURSOS QUE POT OFERIR

- Recursos, contactes o oportunitats que el grup pot facilitar al jove:

- Activitats en les quals el jove podria participar des del primer moment:

CLÀUSULA DE PROTECCIÓ DE DADES D'acord amb la normativa vigent en matèria de protecció de dades personals, les dades facilitades en aquest formulari seran tractades de manera confidencial i s'incorporaran a un fitxer titularitat del Projecte NexJove amb la finalitat de gestionar la participació del grup en el projecte. Les dades no seran cedides a tercers, excepte obligació legal o quan sigui necessari per al correcte desenvolupament de les

activitats del projecte. El grup pot exercir els drets d'accés, rectificació, supressió, limitació del tractament i oposició mitjançant comunicació escrita al Projecte NexJove.

Data d'inscripció: ____ / ____ / ____

Signatura de la persona representant: _____

Annex 7: Fitxa orientativa objectius conjunts

Taula 4

Objectius i compromisos de la mentoria

	MENTORITZAT (jove)	GRUP MENTOR (entitat)
<i>OBJECTIUS</i>	Què vols aconseguir participant en aquest grup?	Què ofereix el grup al jove durant aquest procés?
<i>Guia per redactar objectius</i>	Accedir a informació o recursos sobre... Conèixer persones que... Participar en activitats relacionades amb... Aprendre o desenvolupar... Sentir-me part d'un grup que...	- Facilitar l'accés a informació sobre... Presentar el jove a membres del grup que... Incorporar el jove a activitats concretes com... Acompanyar el jove en el coneixement de... Generar un espai segur on el jove pugui...
<i>Objectius pactats</i>	1. 2. 3.	1. 2. 3.
	MENTORITZAT (jove)	GRUP MENTOR (entitat)
<i>COMPROMISOS</i>	Què et compromets a fer durant el procés?	Què es compromet a fer el grup durant el procés?
<i>Guia per redactar compromisos</i>	- Assistir a les activitats del grup amb una freqüència de... Avisar amb antelació si no puc assistir Participar activament en les activitats Comunicar al facilitador si sorgeix alguna dificultat	- Designar una persona de referència per al jove Avisar el jove amb antelació si hi ha canvis d'horari o activitat Acollir el jove de manera progressiva i sense pressió Comunicar al facilitador si sorgeix alguna dificultat

	Respectar les normes de funcionament del grup	Respectar el ritme d'incorporació del jove
	Participar en les reunions de seguiment amb el facilitador	Participar en les reunions de seguiment amb el facilitador
<i>Compromisos pactats</i>	1.	1.
	2.	2.
	3.	3.

RITME D'INCORPORACIÓ PACTAT

Període	Activitats previstes	Nivell de participació esperat
Mes 1-2		Observació i primer contacte
Mes 3-4		Participació regular
Mes 5-6		Membre actiu amb veu

Nota. Elaboració pròpia.

Annex 8: Guió taller de capacitatíó per a grups mentors

Taula 5

Guió taller de capacitatíó

Bloc	Durada	Contingut	Dinàmica
Benvinguda i presentació dels participants	15 min	Presentació de la persona facilitadora, objectius del taller i funcionament	Roda de presentació: nom, entitat i una expectativa sobre el taller
Qui són els joves migrants extutelats	30 min	Trajectòria vital, sistema de protecció i barreres a l'emancipació. Dades concretes del context català i barceloní.	Escriure en post-its: esterotips i prejudicis d'aquest col·lectiu (groc) Part expositiva (15 min) Escriure en post-it: què els ha sorprès (verd).
Què és una mentoria grupal incorporada?	20 min	Mentoria grupal incorporada, bones pràctiques, rols i límits	Explicació TRICS. Treball per grups: relació mentor-mentoritzat, bones pràctiques, augment capital social, límits i relacions de dependència. Posada en comú.
Com acompanyar el procés d'incorporació	30 min	Participació perifèrica legítima (Wenger, 1998). Actituds que faciliten la incorporació: paciència, no infantilització, respecte del ritme	Treball de casos: (1) el jove se'l nota incòmode i falta sense avisar. (2) un membre del grup parla en nom del jove sense preguntar-li la seva opinió (3) el jove us explica en confiança una situació personal difícil i us demana ajuda.
Funcionament pràctic del projecte	15 min	Compromisos de l'entitat, rol del facilitador, gestió de dificultats i seguiment	Explicació + resolució de dubtes
Tancament	10 min	Resum dels punts clau i propers passos	Roda de tancament: una idea que descrigui com han estat al taller o que hagin après.
Durada	2 hores		
Material	projector, paper d'embalar, retoladors, post-its de dos colors		

Nota. Elaboració pròpia.

Annex 9: Diari de camp per a l'avaluació de procés

Data:

Entitat / espai comunitari:

Tipus d'activitat:

Durada de l'observació:

Jove participant:

1. Qualitat de la participació del jove

Nivell de participació:

- ☐ Passiva (observa, no intervé)
- ☐ Moderada (participa puntualment)
- ☐ Activa (participa de manera regular)
- ☐ Proactiva (lidera o impulsa accions)

Observacions:

2. Tipus i freqüència d'interaccions

Tipus d'interaccions:

- ☐ Interpersonals
- ☐ Amb grup en conjunt

Freqüència:

- ☐ No interactua
- ☐ Interactua puntualment i de manera breu
- ☐ Interactua ocasionalment
- ☐ Interactua regular i converses duradores
- ☐ Interactua sostingudament i al llarg de tota l'estona

Naturalesa de les interaccions:

- ☐ Instrumentals (tasques, ajuda pràctica)
- ☐ Socials (conversa informal)
- ☐ Afectives (suport, confiança)
- ☐ Conflictiu/tens

Com s'inicien les interaccions? Hi ha reciprocitat?

3. Grau d'iniciativa i autonomia

- ☐ Necessita suport constant
- ☐ Actua amb suport puntual
- ☐ Autònom en tasques conegudes
- ☐ Mostra iniciativa pròpia

Pren decisions? Proposa activitats? Demana ajuda?

4. Clima relacional de l'espai

Dinàmiques observades grupals: cohesió? Subgrups? Inclusió real del jove?

5. Obstacles o tensions observades

Tipus:

- ☐ Barreres lingüístiques
- ☐ Diferències culturals
- ☐ Rebuig o discriminació
- ☐ Inseguretat del jove
- ☐ Altres: _____

Observacions:

6. Dependències relacionals: El jove es relaciona només amb una persona del grup?

6. Factors facilitador: Què ha afavorit la participació i la inclusió del jove? Quines barreres apareixen?

Annex 10: Qüestionari per a joves de capital social *bridging*

de (Villalonga-Olives et al., 2016)

1. El mes passat, vas fer algun treball remunerat?

☐ Sí

☐ No

1.1 En quin sector/ocupació? _____

1.2 Si has respost NO, ves a la pregunta 2. Si has respost SÍ a la pregunta 1, amb quina freqüència socialitzes (p. ex. sortir a prendre alguna cosa, visitar-vos a casa) amb companys de feina que... (*Mai = 1, Molt sovint = 4*)

(a) són d'una nacionalitat diferent?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

(b) Parlen una llengua diferent?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

(c) Són d'un origen racial/ètnic diferent del teu?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

(d) Tenen opinions polítiques diferents?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

(e) Tenen un nivell educatiu diferent?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

2. Actualment participes en activitats comunitàries relacionades amb...? (*No = 0, Sí = 1*)

Religió	Sí	No
Gent gran	Sí	No
Cultura	Sí	No
Joventut	Sí	No
Esport	Sí	No

Barri	Sí	No
Política	Sí	No
Servei escolar	Sí	No
Sindicat	Sí	No
Professional o acadèmic	Sí	No
Persones de la mateixa nacionalitat	Sí	No
Aficions	Sí	No
Altres: _____	Sí	No

2.1 Si has respost SÍ a alguna categoria, indica en quina passes més temps: (*Mai = 1, Molt sovint = 4*)

En aquesta activitat, amb quina freqüència socialitzes amb persones que...

(a) Són d'una nacionalitat diferent?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

(b) Parlen una llengua diferent?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

(c) Són d'un origen ètnic diferent?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

(d) Tenen opinions polítiques diferents?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

(e) Tenen un nivell educatiu diferent?

Mai	Poc	Bastant	Molt sovint
-----	-----	---------	-------------

2.2 En aquesta activitat comunitària, els altres participants són “semblants a tu” o “diferents de tu” pel que fa a...? (*Majoritàriament semblants = 1, Diferents = 4*)

(a) Edat

Majoritàriament semblants	Bastant semblants	Bastant diferents	Diferents
---------------------------	-------------------	-------------------	-----------

(b) Feina

Majoritàriament semblants	Bastant semblants	Bastant diferents	Diferents
---------------------------	-------------------	-------------------	-----------

(c) Nacionalitat

Majoritàriament semblants	Bastant semblants	Bastant diferents	Diferents
---------------------------	-------------------	-------------------	-----------

(d) Grup ètnic

Majoritàriament semblants	Bastant semblants	Bastant diferents	Diferents
---------------------------	-------------------	-------------------	-----------

(e) Ingressos

Majoritàriament semblants	Bastant semblants	Bastant diferents	Diferents
---------------------------	-------------------	-------------------	-----------

(f) Nivell educatiu

Majoritàriament semblants	Bastant semblants	Bastant diferents	Diferents
---------------------------	-------------------	-------------------	-----------

(g) Llengua principal

Majoritàriament semblants	Bastant semblants	Bastant diferents	Diferents
---------------------------	-------------------	-------------------	-----------

3. Coneixes algú que et pugui ajudar en les situacions següents? (Sí = 1 No =0)

Tenir cura dels fills en una emergència	Sí	No	No s'aplica si escau
---	----	----	----------------------

Prestar diners (p. ex. almenys 500 €)	Sí	No	No s'aplica si escau
Escriure una recomanació per a un propietari	Sí	No	No s'aplica si escau
Escriure una carta de recomanació laboral	Sí	No	No s'aplica si escau
Donar consells sobre immigració	Sí	No	No s'aplica si escau
Recomanar un bon metge	Sí	No	No s'aplica si escau
Donar-te feina	Sí	No	No s'aplica si escau
Trobar feina temporal	Sí	No	No s'aplica si escau
Donar consell legal	Sí	No	No s'aplica si escau
Visitar-te si estàs malalt	Sí	No	No s'aplica si escau

Qui és aquesta persona? (marca totes les opcions):

- Conegut/da
- Amic/ga
- Company de feina
- Familiar resident al mateix país
- Membre religiós
- Veí/ïna
- Educador/a
- Referent de fundació

4. En general, fins a quin punt diries que confies en... (*Gens = 1, Molt = 4*)

Entitats

Gens	Poc	Bastant	Molt
------	-----	---------	------

Persones properes

Ocupador actual

Gens	Poc	Bastant	Molt
------	-----	---------	------

Companys de feina

Gens	Poc	Bastant	Molt
------	-----	---------	------

Veïns

Gens	Poc	Bastant	Molt
------	-----	---------	------

La puntuació final és la suma de totes les dimensions. A més puntuació. Més capital social bridging.

Annex 11: Qüestionari per a grups mentors

(reducció i adaptació Grootaert 2004)

Grups i Xarxes

1. M'agradaria començar preguntant-vos sobre els grups o organitzacions, xarxes o associacions als quals pertanyeu. Poden ser grups organitzats formalment o simplement grups de persones que es reuneixen regularment per fer una activitat o parlar de coses. De quants d'aquests grups sou membres vosaltres ?

Nombre de grups: _____

2. De tots els grups als quals pertanyeu, quin és el més important?

Nom del grup: _____

3. Pensant en els membres d'aquest grup actual, la majoria tenen la mateixa...

Religió ☐ Sí ☐ No

Gènere ☐ Sí ☐ No

Origen ètnic o lingüístic ☐ Sí ☐ No

4. Els membres tenen majoritàriament la mateixa...

Ocupació ☐ Sí ☐ No

Nivell o formació educativa ☐ Sí ☐ No

5. Aquest grup treballa o interactua amb grups de fora del barri o la comunitat?

☐ No ☐ Sí, de vegades ☐ Sí, freqüentment

Confiança i Solidaritat

8. En general, diríeu que es pot confiar en la majoria de les persones o que cal anar amb molt de compte en tractar amb la gent?

☐ Es pot confiar en la majoria de les persones ☐ Cal anar amb molt de compte

9. En general, esteu d'acord o en desacord amb les afirmacions següents?

Molt d'acord	Bastant d'acord	Ni d'acord ni en desacord	Bastant en desacord	Molt en desacord
-----------------	--------------------	---------------------------------	------------------------	---------------------

A. La majoria de persones d'aquest grup estan disposades a ajudar si ho necessiteu

B. En aquest grup, cal estar alerta perquè algú pot aprofitar-se de tu

Acció Col·lectiva i Cooperació

11. Si un projecte del grup no us beneficia directament a vosaltres però té beneficis per a moltes altres persones del barri, hi contribuiríeu amb temps o diners?

No hi contribuiria	Hi contribuiria
--------------------	-----------------

A. Temps

B. Diners

Cohesió Social i Inclusió

17. Sovint hi ha diferències entre les persones que viuen en un mateix grup. Per exemple, diferències en riquesa, ingressos, estatus social, origen ètnic o lingüístic. També pot haver-hi diferències en creences religioses o polítiques, o diferències degudes a l'edat o el sexe. En quina mesura aquestes diferències caracteritzen el vostre grup? Utilitzeu una escala d'1 a 5, on 1 significa en molt gran mesura i 5 significa en molt petita mesura.

☐ En molt gran mesura ☐ En gran mesura ☐ Ni gran ni petita mesura ☐ En petita mesura
☐ En molt petita mesura

18. Alguna d'aquestes diferències causa problemes?

☐ Sí ☐ No (*passeu a la pregunta 21*)

19. Quines 2 diferències causen problemes més sovint?

☐ Diferències en educació ☐ Diferències en riquesa o béns materials ☐ Diferències en estatus social ☐ Diferències entre homes i dones ☐ Diferències entre generacions joves i grans ☐ Diferències entre residents de llarga data i residents recents ☐ Diferències en afiliació política ☐ Diferències en creences religioses ☐ Diferències en origen ètnic o lingüístic ☐ Altres diferències

21. Quantes vegades durant el mes passat us heu reunit amb persones de l'entitat fora d'estones destinades al treball de l'entitat, ja sigui a casa seva o en un lloc públic?

Nombre de vegades: _____

22. Algunes d'aquestes persones eren...

D'un origen ètnic o lingüístic diferent al vostre? ☐ Sí ☐ No

D'un estatus econòmic diferent? ☐ Sí ☐ No

D'un estatus social diferent? ☐ Sí ☐ No

De grups religiosos diferents? ☐ Sí ☐ No

Annex 12: Guió entrevista semiestructurada avaluació final el grup mentor

→ Participació i assistència

- El jo ha assistit a totes o la majoria de reunions acordades al pla de mentoria?
- Hi ha hagut períodes en els quals el jove no ha assistit? Per a quines raons?
- Ha avisat quan no ha pogut assistir?
- Com descriuríeu el nivell de participació del jove al llarg del temps: ha augmentat, s'ha mantingut estable o ha disminuït?

→ Procés d'incorporació

- Com descriuríeu el procés d'incorporació del jove en el grup en general?
- El jove ha participat activament en les activitats o ha tingut un rol més d'observació?
- Ha hagut algun moment en el qual el jove ha pres la iniciativa o ha proposat alguna cosa en el grup?
- Hi ha hagut algun moment de dificultat o tensió durant el procés d'incorporació? Com s'ha gestionat?
- Creieu que el jove se sent còmode i part del grup?

→ Vincles i relacions

- El jove ha establert relacions de confiança amb algun membre del grup en particular?
- Els membres del grup han buscat el contacte amb el jove fora de les activitats habituals?
- Hi ha hagut algun moment en el qual el grup ha donat suport o recurs al jove davant d'una dificultat concreta?
- El jove ha compartit alguna informació o perspectiva que hagi estat útil per en el grup?

→ Impacte en la dinàmica del grup

- Creieu que la incorporació del jove ha tingut algun impacte en la dinàmica del grup?
- Ha canviat alguna cosa en la manera de funcionar del grup des que el jove s'hi ha incorporat?
- Ha generat la incorporació del jove algun debat intern sobre diversitat, inclusió o manera de treballar?
- Creieu que el grup és ara més divers o més inclusiu que abans de la incorporació del jove?

→ Valoració global i propostes de millora

- Quina és la vostra valoració global de l'experiència de ser grup mentor en aquest projecte?
- Quina ha estat la part més positiva de l'experiència?
- Quina ha estat la part més difícil o que ha requerit més esforç?
- Repetiríeu l'experiència com a grup mentor en una propera edició del projecte?
- Quins canvis proposaríeu per millorar el projecte en futures edicions?
- Hi ha alguna cosa que no s'ha preguntat i que voldríeu afegir?

Annex 13: Taula d'objectius i indicadors

Taula 6

Objectius i indicadors

Objectius específics	Indicador	Instrument de recollida de dades
Identificar les necessitats, interessos, capacitats i xarxa relacional actual de cada jove participant.	Perfil de joves entrevistats	Fitxes d'incorporació de joves mentoritzats. (Annex 5)
	Puntuació de capital social <i>bridging</i> .	Qüestionari Capital Social Bridging de Vilallonga-Olives et al. (2016). (Annex 10)
	Àmbit d'interès identificats per a cada jove	Recollida informació entrevista semiestructurada inicial.
Realitzar un mapatge dels recursos comunitaris actius de ciutat de Barcelona, incloent-hi tant associacions formals com informals, i formar-los com a grups mentors.	Nombre d'entitats contactades respecte el total d'identificades.	Registre intern del mapatge
	Nombre d'entitats participants com a grups mentors.	Fitxes d'incorporació del grup mentor. (Annex 7)
	Nombre de fitxes de joves completes.	Fitxes d'incorporació de joves mentoritzats. (Annex 5)
	Nombre d'entitats incorporades a la plataforma digital.	Plataforma digital
	Nombre d'entitats assitents en el taller de capaciació i qualitat de la participació.	Registre d'assistència al taller de capaciació
Connectar cada jove amb un grup comunitari ja format i actiu, dins dels àmbits d'habitatge, socioeconòmic o cultural, que s'adeqüi als seus interessos i necessitats dins de la xarxa d'actius comunitaris disponible.	Nombre total de connexions creades grup mentor-mentoritzat.	Fitxa objectius de mentoria (Annex 7).
	Grau de congruència entre perfil de jove i del grup mentor segons els criteris: àmbit, proximitat territorial i disponibilitat horària.	Fitxa objectius de mentoria (Annex 7).
	Nombre de joves que accepten la primera proposta de connexió.	Registre intern de seguiment

Acompanyar l'establiment de vincles significatius dels joves amb persones de perfils diversos que ampliïn la xarxa relacional heterogènia dels joves i els facilitin l'accés a recursos i informació.	Nombre i quantitat d'interaccions amb els membres del grup.	Diari de camp (Annex 9).
	Evolució del nivell de participació en el grup: de perifèrica a activa.	Diari de camp (Annex 9).
	Nombre de relacions noves establertes.	Entrevista de seguiment amb el jove.
	Percepció del jove sobre la qualitat dels vincles establerts.	Entrevista semiestructurada avaluació final del jove i grup mentor (Annex 12).
Contribuir a la diversificació del teixit associatiu dels grups participants mitjançant la incorporació de joves migrats com a membres actius del grup.	Valoració del grup mentor sobre l'impacte de la incorporació del jove en la diversitat interna.	Entrevista avaluació final del grup mentor (Annex 12).
	Nombre de grups mentors que expressen la voluntat de continuar mentoritzant joves.	Entrevista avaluació final del grup mentor (Annex 12).
	Nombre de grups mentors que incorporen el jove com a membre actiu un cop acabada la mentoria.	Sessió de tancament conjunta.
Avaluar els canvis en el capital social <i>bridging</i> mitjançant instruments quantitatius i qualitatius aplicats en a l'inici, durant i al final de la intervenció.	Canvis en el Capital Social <i>Bridging</i> dels joves.	Qüestionari Capital Social Bridging de Vilallonga-Olives et al. (2016). (Annex 10)
	Percentatge d'assoliment dels objectius finalment, dels plantejats a l'inici i revistats en el procés.	Fitxa d'objectius de mentoria (Annex 7).
	Valoració qualitativa del procés del jove i del grup mentor.	Entrevista avaluació final amb el jove i amb el grup mentor. Sessió de tancament conjunta.

Nota. Elaboració pròpia.

Annex 14: Declaració d'ús d'intel·ligència artificial

En l'elaboració del present Treball de Final de Màster s'han utilitzat eines d'intel·ligència artificial (IA) de manera puntual i concreta que es descriuran a continuació.

S'ha usat la IA per tal de millorar aspectes de cohesió, adequació i coherència textual, i per identificar repeticions o errors ortogràfics. També, ha servit per donar idees del disseny del cartell de difusió, tot i que l'elaboració ha estat pròpia. Un altre utilitat ha estat per a redacció de referències bibliogràfiques en APA 7. Finalment, s'ha usat també com a suport per a la traducció de l'abstract a l'anglès.

En qualsevol cas, el contingut, les idees i el desenvolupament conceptual del treball són d'autoria pròpia. L'ús d'aquestes eines s'ha fet de manera responsable i transparent, en coherència amb els principis d'integritat acadèmica de la Universitat de Barcelona.